

Domácí násilí a efektivnost institutu vykázání

Jiří Knoflíček

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jiří KNOFLÍČEK
Osobní číslo: H108125
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Domácí násilí a efektivnost institutu vykázaní

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucí bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucí bude práce zaměřena:

- pro snazší orientaci a proniknutí do dané problematiky osvětlit základní pojmy "násilí", "domácí násilí", "institut vykázaní",
  - na použití institutu vykázaní v praxi a jeho efektivnost,
  - na zjištění výskytu domácího násilí na území města Brna a uplatnění institutu vykázaní.
- Součástí práce bude výzkum zaměřený na informovanost a rozpoznání domácího násilí u policistů Policie ČR, na použití institutu vykázaní v praxi a zjištění jeho efektivnosti.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Zákon číslo 140/1961 Sb., trestní řád

Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky

Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Cibulka, K., Cibulková, V., Trestní právo, Brno: Sokrates, 2005, 181 s. ISBN 80-86572-21-8

Conweyová, H.L., Domácí násilí, Praha, Albatros Plus, 2007 159 s., ISBN 978-80-00-015507

Čírtková, L., Vitoušová, P. a kol. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů, Praha: Grada Publishing, 2007, 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2

Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, 1. vydání, Praha: Portál, 2008, 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Múhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jízl, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na domácí násilí, osvětluje znaky, druhy a formy domácího násilí, přičemž klade důraz na institut vykazání při řešení případů domácího násilí.

V praktické části byl proveden kvalitativní výzkum formou analýzy dat, které byly doplněny o kazuistiku a rozhovory, jejichž cílem bylo zjištění případů domácího násilí, které řeší Policie ČR v Brně a druhým cílem bylo zjistit efektivnost institutu vykazání.

Klíčová slova:

Domácí násilí, osoby hrožené domácím násilím, znaky, druhy, formy domácího násilí, institut vykazání.

ABSTRACT

The thesis is focused on domestic violence, illuminates signs, types and forms of domestic violence, emphasizes the institute of reporting in handling cases of domestic violence.

In the practical part was performed a qualitative research in the form of data analysis, which were supplemented by case reports and interviews aimed at finding cases of domestic violence, which solves the Police in Brno and the second objective was to determine the effectiveness of the institute of reporting.

Keywords:

Domestic violence, people at risk of domestic violence, characters, types and forms of domestic violence, institute of reporting.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také chci poděkovat své manželce Petře za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Jiří Knoflíček

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ OBECNĚ	11
1.1 DOMÁCÍ NÁSILÍ – POJEM.....	11
1.2 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	12
1.3 DRUHY A FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	14
1.4 TEORIE VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	16
1.5 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ	17
2 OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM	20
2.1 ŽENY JAKO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	20
2.2 MUŽI JAKO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	21
2.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ PÁCHANÉ NA DĚTECH.....	22
2.4 DOMÁCÍ NÁSILÍ PÁCHANÉ NA SENIORECH.....	23
3 PRÁVNÍ NORMY UPRAVUJÍCÍ PROBLEMATIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR	26
3.1 TRESTNÍ ZÁKON	27
3.2 TRESTNÍ ZÁKONÍK	27
3.3 ZÁKON O POLICII ČESKÉ REPUBLIKY.....	28
3.4 ZÁKON O PŘESTUPCÍCH	29
4 INSTITUT VYKÁZÁNÍ	31
4.1 POJEM VYKÁZÁNÍ.....	31
4.2 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY INSTITUTU VYKÁZÁNÍ.....	32
4.3 POSTUP PRACOVNÍKŮ POLICIE PŘI POUŽITÍ OPRÁVNĚNÍ VYKÁZÁNÍ.....	33
4.4 INTERVENČNÍ CENTRA	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
5 EMPIRICKÝ VÝZKUM	40
5.1 CÍLE, METODY VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	40
5.2 VLASTNÍ VÝZKUM	42
5.3 KAZUISTIKA	48
5.4 ROZHOVORY	57
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM GRAFŮ	68
SEZNAM TABULEK	69
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Jedním ze závažných a v současné době stále aktuálnějších patologických jevů je domácí násilí. Díky větší informovanosti a medializaci se tento negativní společenský jev v současné době dostal do povědomí veřejnosti. Velkou zásluhu na větší informovanosti veřejnosti mají i nestátní neziskové organizace, které se snaží na problematiku domácího násilí neustále upozorňovat.

Domácí násilí se vyskytuje napříč celou naší společností bez rozdílu věku, pohlaví, vzdělání či sociálního postavení. Za závažný problém považuji u domácího násilí to, že se odehrává za „zavřenými dveřmi“ a vzhledem k tomu nebývá včas odhaleno. Ve většině případů u domácího násilí nebývají žádní svědci.

Obětí domácího násilí se může stát kdokoli, nejčastěji se oběťmi stávají ženy, v méně případech se týká i mužů. Stále častěji ovšem se stávají oběťmi senioři nebo osoby s mentálním nebo pohybovým postižením, které se nacházejí v rodině a potřebují celodenní péči.

Z historického vývoje je dle mého názoru důležitým datem vedoucím k řešení problematiky domácího násilí v České republice rok 2004, kdy dne 1. června 2004 vstoupil v platnost nový § 215a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Jednalo se o trestný čin týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě. Výraznou legislativní změnu jsme ovšem zaznamenali v souvislosti s přijetím zákona na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007. Nejednalo se o samostatný zákon, ale tímto zákonem se změnily některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím a to zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Domácí násilí má jasně definované znaky, které musejí být splněny, aby se o tuto problematiku jednalo. O domácí násilí se nejedná v případě, kdy oba partneři jsou na stejné úrovni, to znamená, že není jasný agresor a jasná oběť. O domácí násilí se rovněž nejedná, pokud alespoň jeden z těchto znaků chybí. Těmto znakům se věnuji v další části mé práce. Jelikož se setkávám při výkonu svého povolání s případy domácího násilí a osud

ohrožených osob mi není lhostejný, zvolil jsem si právě z tohoto důvodu toto téma mé bakalářské práce. Jelikož pracuji v Brně, zaměřil jsem se ve své práci na případy domácího násilí právě v Brně, kde dne 1. 4. 2005 vznikla specializovaná skupina Policie ČR zaměřující se na případy domácího násilí. Tato skupina vznikla jako první v České republice a je součástí 4. oddělení obecné kriminality Územního odboru Služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Brno. Tato skupina řeší zejména případy, které mají znaky domácího násilí anebo případy, které tyto znaky ještě nevykazují, ale v budoucnu by mohly. Pracovníci této skupiny prověřují také přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, kterých se dopouštějí pachatelé na osobách blízkých. Tyto přestupky znaky domácího násilí sice ještě nenaplnují, ale z důvodu možného pokračování a také z důvodu preventivního působení jsou na této specializované skupině rovněž prověřovány.

Ve své bakalářské práci jsem si zvolil dva cíle. Jako první cíl jsem si stanovil zjistit případy domácího násilí, kterými se zabývá právě tato specializovaná skupina Policie ČR a jako druhý cíl jsem si zvolil zjistit efektivnost institutu vykázání při řešení případů domácího násilí v Brně.

Práce se skládá z pěti kapitol. První kapitola vymezuje pojem domácí násilí, jeho znaky, druhy a formy. Zde popisují také teorie vzniku domácího násilí a nejčastější mýty o domácím násilí. Druhá kapitola popisuje osoby ohrožené domácím násilím, kam řadíme ženy, muže, děti a seniory. Třetí kapitola se zabývá vývojem právních norem upravujících problematiku domácího násilí v České republice. Čtvrtá kapitola vymezuje pojem vykázání, jeho právní úpravu a postup policistů při použití tohoto oprávnění v praxi. V páté kapitole jsem se zaměřil na cíle, metody výzkumu a stanovil jsem si hypotézy. Poté jsem provedl vlastní empirický výzkum, analyzoval data, která jsem doplnil o kazuistiku a rozhovory s odborníky na problematiku domácího násilí. Na závěr jsem analyzoval a prezentoval výsledky výzkumu.

Práce může být využita u nastupujících policistů, kteří s touto problematikou nemají ve většině případů žádné zkušenosti. Může být také určena všem, kterým není tato problematika lhostejná.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ OBECNĚ

„Domov bývá často idealizován jako oáza jistoty a štěstí, ale při tom se stal nejnebezpečnějším místem v moderní společnosti.“¹

Anthony Gidens

K násilnému jednání mezi lidmi dochází všude kolem nás a mívá mnoho podob. Násilí lze definovat jako jakýkoliv způsob agrese osob vůči sobě navzájem. Má za cíl poranit, poškodit, ublížit anebo dokonce zabít. Je staré jako lidstvo samo. Společným znakem takového chování je snaha způsobit určitou újmu, která může mít mnoho podob. Můžeme sem zařadit pohrůžky a útoky na tělesnou integritu, ale také zlé nakládání a chování, které většinou zanechává fyzickou, psychickou nebo sexuální újmu.²

Domácí násilí je specifický druh násilí, ke kterému dochází v soukromí, mezi osobami blízkými, dlouhodobě, opakovaně a jeho četnost se stupňuje. Lidé se často v běžném životě setkávají s případy domácího násilí, aniž by to tušili, jelikož nemají informace o tom, zda se skutečně jedná o domácí násilí a kdy ještě ne. Nemají také informace o tom, jaké musí být splněny podmínky, aby se o domácí násilí skutečně jednalo.

1.1 Domácí násilí – pojem

Definice pojmu domácí násilí existuje celá řada, přesto právní definice dosud neexistuje. Domácí násilí lze definovat jako „*násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku*

---

¹ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 177.

² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, s. 13.

*proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje.*³

Bango a Konrád uvádějí, že „*Domácí násilí je převážně v soukromí jednostranně cílený, opakující se dynamický systém nebezpečných útoků proti životu, zdraví, svobodě nebo útoků proti lidské důstojnosti osoby blízké (nebo blízkých osob), především psychického, fyzického nebo sexuálního charakteru.*“⁴

A nakonec podle Margánové- Vargové mohou být domácím násilím také „*činy fyzického týrání, sexuálního zneužívání a špatného psychologického zacházení; chronické situace, ve kterých jedna osoba kontroluje nebo má v úmyslu kontrolovat chování jiné osoby; a zneužívání moci, což může vyústit ve zranění či poškození psychologického, sociálního, ekonomického, sexuálního nebo fyzického blaha členů rodiny.*“⁵

Všechny definice se shodují v tom, že domácí násilí probíhá mezi vzájemně si blízkými osobami, má dlouhodobý charakter a také více druhů. Obecně lze domácí násilí rozdělit na partnerské a mezigenerační. Partnerským násilím rozumíme násilné chování v intimních vztazích. Za mezigenerační násilí považujeme násilí mezi rodiči a dětmi a naopak. Nejčastěji bývá domácí násilí směřováno na ženy a děti, v malém procentu na muže. Ovšem často opomíjenou skupinou, na kterou je směřováno domácí násilí, jsou senioři a osoby s mentálním nebo zdravotním postižením.

1.2 Znaky domácího násilí

Jestliže se v rodině vyskytne nějaký násilný incident, nemusí vždy nutně jít o domácí násilí. Aby se skutečně jednalo o domácí násilí, musí být splněny všechny jeho čtyři definiční znaky. Pokud některý ze znaků chybí, jde o jinou podobu rodinného problému,

---

³ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 13.

⁴ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s. 8.

⁵ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 9.

než je domácí násilí. Ovšem často se stává, že chybějící znak je brzy doplněn a proces domácího násilí je odstartován.⁶

Na základě iniciativy Bílého kruhu bezpečí a Philip Morris, a.s., vznikla dne 10. října 2002 expertní skupina Aliance proti domácímu násilí. Jejím úkolem je navrhopvat a prosazovat legislativní změny týkající se problematiky domácího násilí. Největším úspěchem této skupiny bylo prosazení zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tato skupina vytvořila čtyři následující znaky domácího násilí:

1. **opakování a dlouhodobost** – pokud dojde k jednomu útoku jakéhokoliv charakteru, nelze jasně určit, že se jedná o domácí násilí.
2. **eskalace** – znamená, že násilí se stupňuje, nejdříve jde o lehčí útoky (nadávky, urážky) až po fyzické napadení.
3. **jasné rozdělení rolí** - osoby ohrožené a osoby násilné, o domácí násilí se nejedná, pokud jsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají.
4. **neveřejnost** – k jednání dochází v soukromí.⁷

Výše jsem se zmínil o organizaci Bílý kruh bezpečí. Jedná se o nestátní neziskovou organizaci, která poskytuje bezplatné, odborné a diskrétní služby obětem a svědkům trestné činnosti v síti poraden. V těch pracují převážně právníci, psychologové a sociální pracovníci.

S průběhem domácího násilí souvisí tzv. **cyklus násilí**. Někteří experti hovoří o „spirále násilí“, někdy se můžeme setkat s pojmem „koloběh násilí“. Můžeme říci, že se jedná o stejný jev.

---

⁶ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, s. 38.

⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, s. 38.

Jedná se o 3 fáze, které se opakují a navazují na sebe:

1. **stupňování napětí** – v této fázi je patrná velmi napjatá a negativní atmosféra, agresor je verbálně agresivní, cítí se být ženou vyprovokován. Oběť se snaží naopak být příště opatrnější, agresorovi se vyhýbá, aby konfliktům a hádkám zabránila.
2. **exploze** – v této fázi se napětí stupňuje, až dojde ze strany agresora k fyzickému násilí směřující k oběti.
3. **líbáanky** – násilník se omlouvá, zahrnuje oběť dárky, přehnanou něhou, slibuje, že už se to nebude opakovat, lituje svého jednání, ve vztahu dochází k období klidu.⁸

1.3 Druhy a formy domácího násilí

Problematika domácího násilí není mimořádná pro „násilí“ jako takové, ale pro **okolnosti**, za kterých je pácháno, **kým** je pácháno, **kde** je pácháno a z jakých **pohnutek**. Dochází k němu v soukromí, v intimním vztahu mezi agresivní osobou a obětí, které jsou nejčastěji spojeny citovými nebo manželskými pouty, společnými dětmi, majetkem, bydlištěm, ekonomickou provázaností, mezigeneračními nebo příbuzenskými vazbami.⁹

Voňková a Spoustová rozlišují tyto druhy násilného jednání:

- **fyzické** – jedná se o jakékoliv fyzické napadení – od strkání, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení, kopání, ohrožování zbraní až po ublížení na zdraví či smrt,

---

⁸ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, Žena v domácím násilí*. Brno- Computer Press, 2008, s. 64-65.

⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, s. 22.

- **psychické či emocionální násilí** – zde řádíme slovní týrání, ponižování, zesměšňování, neustálá kontrola chodu dne, vyhrožování zmrzačením nebo zabitím,
- **sexuální** – jde o jakékoliv sexuální činy, které oběť podstupuje nedobrovolně nebo s nechutí,
- **ekonomické** – kontrola finančních prostředků oběti, zamezení možnosti oběti disponovat s finančními prostředky.¹⁰

Je třeba dodat, že domácí násilí se velmi často vyskytuje v několika formách současně a navíc má vzrůstající tendenci. Psychické, neboli emocionální násilí se ve většině případů vyhroťí ve fyzické násilí.

Rozlišujeme tyto formy násilného jednání:

- **sociální izolace** – jde o absolutní uzavření oběti, zákaz styku s příbuznými i s přáteli, oběť nemůže vycházet z místa obydlení, telefonovat, agresor určuje co je a co není vhodné, co si může oběť oblékat,
- **zastrašování** – agresor používá křik, demonstruje sílu, vyvolává strach, ničí majetek, týrá domácí zvířata, používá výhrůžky např. opuštění rodiny, spáchání vraždy dětí nebo partnerky nebo vlastní sebevraždy,
- **vyčerpávání** – jde o přikazování často až nesmyslné práce, zakazování spánku, jídla, tekutin,
- **citové týrání** – permanentní nadávky, neustálé kritizování, vyvolávání pocitu viny za současnou situaci, agresor občas poskytuje laskavosti, demonstruje milostný poměr s jinou osobou,
- **ekonomické týrání** – agresor zakazuje oběti získat nebo udržet zaměstnání, přinutí oběť žádat o prostředky na obživu, znemožní přístup k rodinným příjmům, v některých případech vystavuje rodinu hladu, chladu, nedostatku oblečení, hygieny. Rozprodává zařízení domácnosti a neplatí náklady spojené s bydlením.

---

¹⁰ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, s. 23.

- **vydírání** – nástrojem jsou zejména děti, agresor označuje oběť za špatnou matku (popř. otce), navádí děti proti druhému rodiči, chová se vulgárně a násilně, používá výhrůžky, že v případě odchodu druhý rodič už děti neuvidí,
- **zneužívání práv muže** – zachází s obětí jako se služkou, chová se nadřazeně a povýšeně, vyžádá si právo ovšem rozhodovat.¹¹

1.4 Teorie vzniku domácího násilí

Přední odbornice na problematiku domácího násilí Čírtková uvádí, že „většina odborníků se shoduje v jednom. Domácí násilí silně traumatizuje oběť bez ohledu na to, jakého je pohlaví. Nejde proto ani tak o statistiky obětí podle jejich pohlaví, jako o efektivní postupy intervence a prevence domácího násilí. Tyto klíčové otázky souvisí s teoretickou reflexí domácího násilí, zejména s pokusy o vysvětlení jeho příčin.“¹²

Odborníci nejprve popsali teorie jedno-faktorové, které vycházely pouze z jedné stránky násilí. Mezi tyto teorie řadíme:

- **biologicko-genetická teorie** vysvětlovala jen obecné predispozice k agresivnímu chování.
- **psychologická teorie** se zaměřovala na psychiku agresora a předpokládala, že příčiny domácího násilí jsou v povahových zvláštlostech pachatele, v poruše jeho osobnosti.
- **sociologická teorie** koresponduje s genderovou teorií. Obě vnímají domácí násilí jako produkt „typicky mužské společnosti“ a zastávají názor, že násilí obecně souvisí s uplatňováním moci ve společnosti.¹³

---

¹¹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, s. 22-24.

¹² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Čeněk, 2009, s. 237.

¹³ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, s. 47.

Později byly tyto teorie překonány, jelikož nepohlížejí na agresivní chování komplexně. Komplexně pohlížejí na agresivní chování **multi-faktorové teorie**, které jsou již modernější. Mezi nejznámější patří teorie D. G. Duttona, která uvádí tyto čtyři příčiny domácího násilí:

- **makrosystémové příčiny** - domácí násilí je vyvoláváno převládající patriarchální hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě mužů. Muži mají vůdčí úlohu v hierarchicky uspořádané společnosti,
- **ekosystémové příčiny** – jedinci jsou ovlivňováni životním a sociálním okolím. Působí formální i neformální struktury a životní situace, např. nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost a nedostupnost sociální sítě,
- **mikrosystémové příčiny** - ten představuje rodina jako taková, a rizika plynoucí z podstaty rodinného života. Jsou jimi soukromí rodiny a s ním související obtížné uplatňování mechanismů sociální kontroly, neformální právo ovlivňovat život členů rodiny, předepsané role v rodině a znalost druhého partnera. Partneři vědí, jak zranit, jak utěšit, co si mohou dovolit, znají reakce partnera na běžné i zátěžové situace,
- **ontogenetické příčiny** – věnují se především individuálním charakteristikám agresora a oběti i jejich vzájemné interakci.¹⁴

1.5 Mýty o domácím násilí

Zde si dovolím uvést několik nejčastějších mýtů o domácím násilí, které jsou uváděny jako „zaručené pravdy.“ Ve většině případů se jedná o protikladná tvrzení, která vysvětlují příčiny vzniku domácího násilí, chování násilné nebo ohrožené osoby. Zmírňování viny pachatele a racionalizování jednání násilné osoby vede k tomu, že oběť nebude mít dostatek odvahy se svěřit nebo případ oznámit Policii ČR.

---

¹⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, s. 46-48.

Existuje celá řada mýtů o domácím násilí, zde uvádím ty nejrozšířenější:¹⁵

Mýtus č. 1 – Jsou na sebe zlí, protože milují usmiřování

Násilí se nevyskytuje pouze v sociálně slabších rodinách a pachatelé nebývají velmi nevdělaní. Studiemi bylo prokázáno, že se násilí vyskytuje ve všech společenských třídách a to bez ohledu na finanční situaci rodiny, vzdělání rodinných příslušníků, nebo na jejich společenský status.

Mýtus č. 2 – Ale on je agresivní opravdu jen tehdy, když se něčeho napije!

Je zjištěno, že násilnické sklony jsou úzce spjaty s užitím alkoholu, ale neznamená to, že je alkohol pouze jedinou příčinou a důvodem mužova agresivního chování. Po požití alkoholu padají zábrany i jakési přirozené brzdy a klesá s ním schopnost sebekontroly, což je také jeden z důvodů, proč muži mají potřebu řešit své problémy využitím fyzických sil, právě když už „něco vypili“. Existuje ovšem i další velmi početná skupina mužů, kteří i bez užití alkoholu vykazují násilné a agresivní chování.

Mýtus č. 3 – Všechno má svůj důvod

Tvrzení, že ženy násilí, které vůči nim bylo spácháno, vlastně samy svým nevhodným chováním vyprovokovaly, je staví do pozice spoluviníků. Tyto názory mimo jiné ospravedlňují i násilí samotné. Můžeme s jistotou říci, že nic nemůže ospravedlňovat muže k takovému jednání, že vůči své partnerce použije fyzické násilí.

Mýtus č. 4 – Muži si přece nesmějí nechat všechno líbit!

Způsob tohoto myšlení staví muže do pozice dominantního partnera. Od této úvahy zbývá už jen málo, aby muž mohl mít pravomoc využít fyzické násilí tak, jak sám to uzná za vhodné.

---

¹⁵INTERVENCNI-CENTRUM.CIPSLK.cz *Mýty o domácím násilí* [online]. [cit. 2013-3-9]. Dostupné z: <http://www.intervencni-centrum.cipslk.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili>

Mýtus č. 5 – V manželství to prostě někdy skřípe...

Toto tvrzení je sice pravdivé, žádné vztahy nemohou být bez hádek a konfliktů, to jsou pouze velice ojedinělé. Ovšem je zde jeden důležitý fakt. Mezi běžnou hádkou mezi partnery a domácím násilím je veliký rozdíl.

Mýtus č. 6 – Vždyť si toho muže přece vybrala sama!

Toto tvrzení může působit dojmem, že žena si za vše může sama. Nepřímo může souhlasit s tím, že je zneužívána. Toto je velmi klamný názor. Většina mužů není agresivní nebo brutální již od samého počátku vztahu, ba právě naopak. Muži dokážou být na počátku vztahu velmi šarmantní, pozorní, vnímaví a starostliví.¹⁶

V této kapitole jsem se snažil přiblížit současné pojetí domácího násilí, definovat pojem domácího násilí a popsat jeho základní znaky. Dále jsem popsal jednotlivé druhy a formy domácího násilí a teorie vzniku domácího násilí. Na konci kapitoly jsem popsal typických šest mýtů spojených s domácím násilím a rozšířených mezi širokou veřejností. Velice často se jedná o protichůdná tvrzení, která vysvětlují příčiny vzniku domácího násilí a vedou ke zmírnění viny pachatele ze strany oběti. Podle mého názoru je důležité, aby typické znaky domácího násilí vešly do povědomí široké veřejnosti a díky tomu se dařilo lépe a dříve odhalovat případy domácího násilí.

---

¹⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, Žena v domácím násilí*, Brno- Computer Press, 2008, s. 23.

2 OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM

Nejčastějšími oběťmi domácího násilí bývají ženy. Velmi často se stávají oběťmi i děti, které pokud nejsou sami ohroženými osobami, se tak stávají ve většině případů svědky domácího násilí. V poslední době se bohužel zvyšuje také počet seniorů, kteří se rovněž stávají stále častěji ohroženými osobami. V těchto případech jde převážně o mezigenerační násilí.

2.1 Ženy jako oběti domácího násilí

Podle dostupných statistických údajů nejvíce bývají terčem domácího násilí ženy. Je proto zřejmé, že zájem odborníků se upíná hlavně k nim. K domácímu násilí nejčastěji dochází mezi mužem a ženou v těchto partnerských vztazích:

- a) manžel-manželka,
- b) druh-družka,
- c) bývalí manželé či partneři (tzv. ex-partnerské násilí).

Soužití ve společné domácnosti dává prostor k tomu, že osoby, které jsou v intimním vztahu, se dokonale znají. Znají reakce, slabé stránky i citlivá místa druhé osoby. Násilné útoky se odehrávají v podstatě kdekoli a bez kontroly zvenčí. Pokud někdo násilné chování vůči ženě přesto zaregistruje, ženy většinou násilníka omlouvají, dávají to za vinu alkoholu, hněvu, únavě nebo násilné chování minimalizují, bagatelizují či popírají ("*ne, to jsem se jen bouchla tuhle v kuchyni, jsem strašně nešikovná...*")¹⁷

Ševčík a Špatenková charakterizují týrané ženy následovně:

- jsou vystrašené,
- jsou podřízené (submisivní) a poslušné,

---

¹⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, s. 91-92.

- udržují minimální nebo žádné sociální kontakty s dalšími lidmi,
- často omlouvají partnerovo chování jeho náladou nebo nepříjemnostmi, které prožil v práci, či jako důsledek zážitků v dětství,
- jsou materiálně závislé na svém partnerovi,
- trpí pocitem vlastní bezmoci, beznaděje a bezcennosti,
- myslí si, že situace nemá řešení, ačkoli už nemůže déle snést partnerovo násilí,
- mají intenzivní pocit viny a jsou přesvědčeny, že to co se jim přihodilo, si zaslouží („*Je to moje chyba.*“),
- rychle si zdůvodní, že je to poslední bití, které je potkalo, bezmezně věří, že se partner „zlepší“,
- stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází,
- mají snahu používat sex jako pokus o upevnění intimního vztahu se svým partnerem,
- je silně emocionálně závislá na partnerovi – neumí si představit život bez něho, ale i s ním.¹⁸

2.2 Muži jako oběti domácího násilí

Čírtková uvádí: „*že v roli obětí domácího násilí je zatím málo poznatků o mužích. Zde se projevuje působení fenoménu dvojích zavřených dveří. První „dveře“ jsou naprosto stejné pro oběti bez rozdílu pohlaví. Druhé „dveře“ jsou určeny jen pro muže, kteří mají obavy ze své sociální stigmatizace. Přiznat roli oběti domácího násilí se neshoduje se stereotypy o mužích a ženách ve společnosti.*“¹⁹

Nejrůznější empirická šetření a statistiky některých pomáhajících institucí dokazují, že násilí na mužích se dostává stále více do povědomí laické i odborné veřejnosti.²⁰

---

¹⁸ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, s. 92.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Čeněk, 2009, s. 251.

²⁰ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, s. 95.

Mezi nejčastější důvody, proč muži jako oběti neoznamují domácí násilí, patří:

- nedefinují se jako oběť,
- zažívají stud, neboť vnímají svůj problém jako „okrajový fenomén“,
- nehodnotí chování partnerky jako trestný čin,
- mají strach ze zveřejnění,
- váhají kontaktovat policii, protože se obávají, že jim neuvěří.²¹

2.3 Domácí násilí páchané na dětech

Násilí je pojem, který znamená uplatňování síly, moci, převahy. V případě dětí se jedná o vhodný objekt násilníka, jelikož jsou fyzicky slabší, psychicky a sociálně nezralé a také závislé na dospělých. V případě násilí v rodině je dítě přímo závislé na agresorovi.²²

Policejní psycholožka Čírtková uvádí: „že hlavní pozornost odborníků je v souvislosti s domácím násilím upřena na hlavní aktéry násilných dramát za zavřenými dveřmi. Ve většině případů jsou u násilného jednání přítomny děti. Podle odborníků jsou děti stále zapomenutými oběťmi domácího násilí.“²³

V odborné literatuře se můžeme dočíst o tom, že pro násilí páchané na dětech se ustálilo označení syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte neboli syndrom CAN. Do syndromu CAN zahrnujeme:

- **fyzické násilí** – v syndromu CAN je nejpodrobněji prozkoumaný a popsáný jev,
- **sexuální násilí** – do této kategorie řadíme sexuální obtěžování, sexuální aktivity s dítětem nebo před dítětem a rovněž využívání dětí k pornografii nebo prostituci,

---

²¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Čeněk, 2009, s. 251.

²² ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, s. 126.

²³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Čeněk, 2009, s. 242.

- **psychické násilí** (citové, emocionální týrání) – ignorování dětí, izolování, terorizování, neustálé kárání a devalvování (často i druhého rodiče),
- **zanedbávání** – jde o chronický nedostatek podnětů nezbytných pro normální, zdravý fyzický a psychický vývoj dítěte,
- **systemové týrání (tzv. druhotné ponižování)** – jedná se týrání způsobené systémem, který by měl pomáhat k ochraně dětí a jejich rodin. Do této kategorie řadíme např. opakovanou nadbytečnou lékařskou prohlídku, zanedbání či špatnou péči v kolektivních zařízeních.

Zneužívání a týrání dětí se bohužel vyskytuje ve všech společenských vrstvách, ovšem vyšší výskyt syndromu CAN je běžně spojován s nízkým socioekonomickým statutem rodiny (např. chudoba, nezaměstnanost) a také s nízkým stupněm dosaženého vzdělání.²⁴

Ještě v nedávné době byla s výchovou dětí spojená silná hesla typu: „Škoda rány, která padne vedle“ nebo „Stromek se musí ohýbat, dokud je mladý“. Tato úsloví jsou důkazem toho, že se po dlouhou dobu schvalovalo a aplikovalo násilí na dětech. Později se naštěstí tento názor změnil a byly přijaty různé zákony na ochranu dětí a mládeže. Mnoho rodičů ví, že své děti nemohou bít. Přesto neví, jak se zachovat, pokud se objeví problémy v chování jejich potomka. Například ve Skandinávii se daří vychovávat děti bez trestů. Ve všech zemích jako je Švédsko, Finsko, Dánsko a Norsko, ale také i Rakousko platí zákon, který zakazuje fyzické i duševní násilí na dětech.²⁵

2.4 Domácí násilí páchané na seniorech

Tato skupina osob ohrožených domácím násilím je neprávem opomíjená a to jak výzkumníky, tak i odborníky na problematiku domácího násilí. V oficiálních statistikách je uveden jen malý výskyt tohoto jevu. Ve skutečnosti se bude jednat jen o špičku ledovce. Provedené výzkumy na problematiku domácího násilí, zejména v partnerských vztazích,

---

²⁴ ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Krizová intervence pro praxi*, Praha: Grada Publishing, s. 126-127.

²⁵ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, Žena v domácím násilí*, Brno: Computer Press, 2008, s. 140-141.

tuto věkovou kategorii nepostihují. Senioři také často mlčí a domácí násilí neoznamují. Důvodů, proč se tak děje, je více. Jednak se stydí, bojí se, že bude zpochybněna věrohodnost jejich výpovědi. Často jsou násilnými osobami jejich vlastní děti nebo vnuci. To se pak stydí i sami za sebe, jak svoje děti vychovali. Mají obavy, že budou muset opustit svůj domov, často jsou na násilných osobách závislí.²⁶

V naší společnosti se počet lidí nad 65 let věku zvyšuje a tím roste i problém, kdy dochází k týrání a násilí na seniorech. Tento problém bývá často před veřejností skrytý. Viditelné bývají jen medializované případy anebo velmi nápadné případy. Pod pojem násilí na seniorech můžeme uvést jakoukoliv formu možného týrání, jež má za následek ztrátu nebo poškození starší osoby. Při tom osobní ztráta spojená s týráním může být pro seniory zničující. Agresory mohou být známí, synové, dcery, vnuci nebo i další osoby, které poskytují péči. Ohrožen může být prakticky kterýkoli senior, ale nejvíce jsou ohroženy osoby se zdravotními indispozicemi, bez sociálních kontaktů, závislé na péči.²⁷

Špatné zacházení se seniory má buď podobu jednorázového nebo opakovaného fyzického, psychologického (emocionálního), finančního „útoků“ nebo zanedbání. Může být záměrné či nezáměrné, resp. vědomé či nevědomé. Může se objevit jak v domácím prostředí, tak ve formálních institucích. Mezi tyto instituce patří ústavy dlouhodobé péče nebo zdravotnická zařízení.²⁸

V této kapitole jsem vyjmenoval a popsal osoby ohrožené domácím násilím. Podle statických údajů jsou nejčastějšími terčemi domácího násilí ženy. Pokud se stanou muži obětmi domácího násilí, velmi často z důvodu studu a strachu ze zveřejnění váhají kontaktovat policii. Pro týrání dětí se ustálilo označení CAN – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Nejčastěji se do syndromu CAN zahrnuje fyzické, sexuální, psychické násilí, zanedbávání a systémové týrání. Poslední týranou skupinou jsou senioři, kteří jsou neprávem opomíjeni výzkumníky, protože senioři často své týrání

---

²⁶ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, s. 126.

²⁷ STOP NÁSILÍ.cz. *Násilí na seniorech*. [online]. [cit. 2013-04-26]. Dostupné z: <http://www.stopnasili.cz/verejnost/nasili-na-seniorech/nasili-na-seniorech.html>

²⁸ ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, s. 130-131.

neohlásí z důvodu studu a obavy, že bude zpochybněna věrohodnost jejich výpovědi. U seniorů jsou často násilníky členové jejich nejbližší rodiny.

3 PRÁVNÍ NORMY UPRAVUJÍCÍ PROBLEMATIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

Domácí násilí bylo v České republice dlouhou dobu vnímáno jako soukromá záležitost. Postupně však společnost přijala skutečnost, že domácí násilí je jev, který má celospolečenský dopad a vyžaduje spolupráci všech institucí, které jsou do této problematiky zainteresovány. Do roku 2007 v platném českém právu nebyl pojem domácí násilí vůbec definován. Přijetím zákonů vztahujících se k problematice domácího násilí se Česká republika přihlásila k řešení problematiky domácího násilí a současně deklarovala nulovou toleranci k násilí a závazek ochrany osob ohrožených.²⁹

V roce 2003 vznikla za podpory tehdejšího místopředsedy vlády a ministra vnitra ve spolupráci se členy poslanecké sněmovny a 2prezidentkou Bílého kruhu bezpečí Petrou Vitoušovou „Aliance proti domácímu násilí“. Hlavní úlohou této nové skupiny bylo připravení verze nového zákona proti domácímu násilí.³⁰

Na nejvyšší úrovni v rámci ochrany a to nejen před domácím násilím, můžeme považovat Listinu základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve kterém jsou obsažena základní lidská práva a svobody. Ústava České republiky, zákon č. 1/1993 Sb. a Listina základních práv a svobod jsou normy největší právní síly a s těmito normami musí být všechny ostatní v souladu.

Dle mého názoru nejdůležitější právní normou, která byla schválena v oblasti ochrany před domácím násilím, byl zákon č. 135/2006 Sb., kterým se novelizovaly některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Jedná se o zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zákon č. 135/2006 Sb. vstoupil v účinnost dne 1. 1. 2007.

---

²⁹ IDTBRNO.cz. *Domácí násilí v českém právu* [online]. [cit. 2013-2-26]. Dostupné z: <http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>

³⁰ GUARD 1/2008. *Občanské sdružení klub 112*. MK ČR E 18296, čj. 5494/2008.

3.1 Trestní zákon

Dne 1. června 2004 vstoupila v České republice v účinnost novela zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, trestající týrání osoby, která s pachatelem žije ve společném bytě nebo domě. Zde stát jasně deklaroval nulovou toleranci vůči domácímu násilí. Jednalo se o ustanovení § 215a – Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Za tento trestný čin umožňoval zákon uložit až tři roky vězení a v těchto případech:

- při páchání trestného činu na více osobách,
- nebo po dobu delší,
- anebo zvláště surovým způsobem dokonce vězení od dvou do osmi let.³¹

3.2 Trestní zákoník

Dne 1. 1. 2010 vstoupil v platnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zrušovacím ustanovením podle § 420 tohoto zákona byla zrušena platnost zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Do trestního zákoníku byl nově zaveden § 354 Nebezpečné pronásledování. Jedná se o tzv. stalking, což můžeme vysvětlit jako pronásledování, špehování, slídění a dlouhodobé obtěžování zejména psychického charakteru.

Níže uvádím paragrafy zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, které se vztahují k problematice domácího násilí:

- **§ 198 Týrání svěřené osoby**
- **§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí**
- **§ 354 nebezpečné pronásledování**

---

³¹ CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí*. Praha: Albatros Plus, 2007, s. 78.

Týráním je myšleno „úmyslné zlé nakládání s osobou blízkou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o pálení, bití či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují).“³²

To znamená, že se nevyžaduje, aby se pachatel tohoto jednání dopouštěl soustavně nebo aby trvalo po delší dobu. Stejně tak nemusí dojít ke vzniku následků na zdraví. Pro ustanovení § 198 i § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, je velmi důležitá skutečnost, že nejsou uvedeny ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tzn., že k zahájení stíhání těchto trestných činů není třeba souhlasu poškozené/ho.³³

3.3 Zákon o Policii České republiky

Institut vykázání byl nejprve zakotven v zákoně č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky a to v § 21 písm. a), b), c) a d). Toto rozhodnutí probíhalo ve správním řízení a to formou rozhodnutí. Konkrétně se jednalo o rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a také zákazu vstupu do něj.

Další důležitou změnou právní úpravy institutu vykázání byla novelizace zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Zákon nabyl účinnosti od 1. 1. 2009. Nejdůležitější změnou bylo to, že odpadlo správní řízení a nově se vykázání řešilo úředním záznamem o vykázání, který vypracoval příslušný policista. Také bylo zrušeno oprávnění zákazu vstupu do společného obydlí v případě, že se agresor na místě nenacházel. Nově bylo ustanoveno pouze vykázání, ať již byla násilná osoba přítomna na místě či nikoli.

---

³² MARVÁNOVÁ-VARGANOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 68-69.

³³ MARVÁNOVÁ-VARGANOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 69-72.

3.4 Zákon o přestupcích

Přestupky řadíme mezi protiprávní skutky, které se vyznačují nižším stupněm společenské nebezpečnosti než trestné činy. Přestupky jsou projednávány z úřední povinnosti a to na základě oznámení státního orgánu, policie nebo obce, právnické osoby nebo občana. Nejčastěji se z pohledu domácího násilí jedná o **přestupek proti občanskému soužití** podle § 49 odst. 1 písm. a), c) a e) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění, ve kterém se uvádí:

Přestupku proti občanskému soužití se dopustí ten, kdo

- jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- jinému úmyslně vyhrožuje újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,
- způsobí druhému jinou újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině, rase nebo pohlaví. Pokud vyjde najevo, že přestupek nebyl spáchán osobami blízkými, pokračuje se v řízení z moci úřední.³⁴

Přestupky dle § 49 odst. 1 písm. a) a c) zák. č. 200/1990 Sb. řadíme mezi přestupky návrhové. Tím je myšleno, že tyto přestupky lze projednávat pouze na návrh postižené osoby blízké. Tento návrh musí být podán ve lhůtě do 3 měsíců ode dne, kde se postižená osoba dozvěděla o přestupku nebo o postoupení věci orgánem činným v trestním řízení přestupkové komisi. Mezi sankce za přestupek, pokud je pachatel uznán vinným, patří:

- pokuta do výše 3.000,-Kč,
- v případě spáchání přestupku podle § 49 odst. 1 písm. e) pokuta do výše 5.000,-Kč,
- napomenutí,

---

³⁴ § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

- zákaz činnosti,
- propadnutí věci,
- ochranné opatření omezující povahy, které spočívá v zákazu návštěvy veřejných míst,
- zabránění věci.

Je důležité uvést, že pokud navrhovatelka neuspěje, musí uhradit náklady řízení sama. Jedná se o poplatek ve výši 1.000,-Kč, který lze navýšit v případě přibrání znalce nebo více znalců až do maximální výše 6.000,-Kč.

Závěrem lze konstatovat, že obecně panuje mezi oběťmi domácího násilí nedůvěra. Ve většině případů to bývá z důvodu důkazní nouze, finanční spoluúčasti na uložené pokutě a případně ztráty společenské prestiže mezi sousedy a kamarády. Často se také poškozená osoba nemá kam odstěhovat od násilného partnera, na kterém je velmi často ekonomicky závislá.

V této kapitole jsem shrnul právní normy upravující domácí násilí v české legislativě, změny provedené v trestním zákoně a relevantní paragrafy upravující domácí násilí v trestním zákoníku a jednotlivé zákony spojené s domácím násilím. Dále jsem popsal zákon o policii České republiky, kde je zakotven institut vykázání. V zákoně o přestupcích jsou popsány přestupky proti občanskému soužití, kterými jsou řešeny skutky vyznačující se nižším stupněm společenské nebezpečnosti.

4 INSTITUT VYKÁZÁNÍ

4.1 Pojem vykázání

Vykázání není izolovaným opatřením, ale na toto opatření navazují další formy podpory oběti. Je známo, že kvalitní řešení případů domácího násilí vyžaduje spolupráci několika složek. K místům prvního kontaktu patří policisté a lékaři. Mezi další složky patří například místa, kde jsou poskytovány sociální služby (azylové domy, krizová centra, psychologické poradny, atd.). Mezi další, velmi důležité složky patří OSPOD (orgány sociálně právní ochrany dětí), městská policie, přestupkové komise či justice. Všechny tyto složky se podílejí na řešení domácího násilí.³⁵

Při studování odborné literatury mne zaujala tato definice pojmu vykázání:

„Vykázání představuje intervenci ze strany státu jako reakci na aktuálně páchané násilí a budoucí hrozící nebezpečí vyplývající pro ohroženou osobu ze soužití s osobou násilnou. Tento úkol byl svěřen policii České republiky jako instituci, která má nejlepší předpoklady pro vstup do násilného vztahu a iniciaci dalších navazujících opatření.“³⁶

Toto opatření je povinen učinit stát, nikoli ohrožená osoba. Pokud by byl postup opačný, vedlo by to ke zvýšené traumatizaci osoby ohrožené domácím násilím. Ta je ve většině případů zpravidla ekonomicky oslabena, mohou se u ní objevit zdravotní problémy včetně psychických problémů, je sociálně izolována, příp. ztrácí schopnost uplatnění na trhu práce. Podle Střílkové a Fryštáka ohrožená osoba není schopna racionálně řešit svou situaci, má tendenci přebírat perspektivu násilné osoby. Je třeba, aby policisté řešící domácí násilí pochopili, proč ohrožená osoba nemá počáteční sílu násilný vztah opustit.

---

³⁵ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 41.

³⁶ BÍLÝ KRUIH BEZPEČÍ, o.s. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení domácího násilí*. 2007, s. 13.

K učinění takového zásadního rozhodnutí potřebuje ohrožená osoba určitý časový prostor.³⁷

4.2 Vývoj právní úpravy institutu vykázání

Do českého práva se institut vykázání dostal zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se měnily některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákon byl schválen Parlamentem České republiky dne 14. března 2006 a nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007. V souvislosti s nabytím účinnosti tohoto zákona byla provedena mimo jiné změna zákona o Policii České republiky, do kterého byly vloženy paragrafy 21a až 21d, kde byl institut vykázání upraven. K další neméně důležité úpravě institutu vykázání došlo od 1. 1. 2009, kdy nabyl účinnosti nový zákon o Policii České republiky č. 273/2008, ve kterém je vykázání upraveno v hlavě VII, § 44 až § 47 tohoto zákona.³⁸

Je důležité uvést, že institut vykázání byl v období od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2008, prováděn v rámci správního řízení a existovaly dva druhy institutu vykázání a to sice rozhodnutí o vykázání, pokud se násilná osoba nacházela ve společném obydlí a dále zákaz vstupu v případě, že se násilná osoba ve společném obydlí nenacházela. Od 1. 1. 2009 se jedná pouze o vykázání a je prováděno Policií ČR formou rozhodnutí-úředním záznamem, nejedná se tedy již o správní řízení.

Konkrétně se zde uvádí, že *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, které mohou být fyzické, ale i verbální, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i bezprostřední okolí společného obydlí. Rozsah prostoru, z něhož se osoba vykazuje, se určuje ad hoc tak,*

---

³⁷ STRŽÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 41.

³⁸ KOTIŠOVÁ, B. *Institut vykázání v českém právu* Praha, 2012. Univerzita Karlova, Právnická fakulta.

*aby byl naplněn účel sledovaný vykááním. Policista je oprávněn tuto osobu vykáat i v její nepřítomnosti.*³⁹

Je důležité připomenout, že institut vykáání je preventivním opatřením, které směřuje k ochraně ohrožených osob. Lze jej použít bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilných osob. Jinými slovy řečeno pokud policie zjistí, že se v dané věci jedná o domácí násilí, násilnou osobu vykáže ze společného obydlí. Zároveň může být jednání této násilné osoby prověřováno v rámci trestního řízení, lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin. V případě, že nedosáhlo jednání agresora intenzity trestného činu, je prováděno přestupkové řízení.⁴⁰

4.3 Postup pracovníků policie při použití oprávnění vykáání

Policisté provádí úkony při vykáání násilné osoby podle metodické příručky č. 1/2010 ředitele ředitelství pořádkové policie Policejního prezidia policie České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykáání.

Podle zjištěných výsledků a to zejména z provedeného šetření na místě, z výpovědi zjištěných svědků, ze zjištění předchozích incidentů, chování násilné osoby, se policista v konkrétním případě rozhodne, zda útok vykazuje znaky domácího násilí a hrozí nebezpečí dalšího útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvlášt' závažného útoku proti lidské důstojnosti i za využití metody SARA DN. Pokud tyto znaky násilné chování vykazuje, policista využije zákonné opatření a násilnou osobu vykáže ze společného obydlí za přítomnosti nezúčastněné osoby. Lze provést i vykáání bez nezúčastněné osoby v případě, že hrozí nebezpečí z prodlení.

---

³⁹ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykáání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 41.

⁴⁰POLICIE.cz *Policie České republiky – KŘP Královehradeckého kraje, Domácí násilí* [online]. [cit. 2013-4-23]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sprava-clanky-domaci-nasili.aspx>

Ve výše uvedeném odstavci jsem se zmínil o termínu SARA DN. Tento výraz bych zde rád detailněji vysvětlil. Jedná se o diagnostickou metodu SARA (Spousal Assault Risk Assessment). Vznikla v Kanadě, v Evropě byla nejdříve použita ve Švédsku a odtud se šířila do ostatních zemí. Tato metoda je určena především policistům, kteří musí být řádně proškoleni. SARA DN obsahuje 15 strukturovaných otázek, které jsou zaměřeny na zjištění rizikových faktorů. Prvních pět otázek získává informace o rizikových faktorech u násilné osoby v aktuálním vztahu, dalších pět otázek směřuje také na zjištění rizikových faktorů u násilné osoby, ale v rámci obecných sklonnů k násilí. (tj. násilných projevů na veřejnosti). Posledních pět otázek je směřováno na osobu ohroženou domácím násilím. Tyto otázky se týkají její zranitelnosti.⁴¹

Vykázané osobě policista po vyplnění předá potvrzení o vykázání a poučení vykázané osoby. Osobu také ústně poučí o povinnostech a právech. Pokud tyto písemnosti osoba odmítne převzít nebo podepsat, policista toto poznamená do potvrzení o vykázání. Pokud násilná osoba na místě podá námitky, policista námitky zapíše do potvrzení o vykázání a informuje neprodleně svého nadřízeného nebo příslušné operační středisko. Pokud se vykázaná osoba nenachází v době vykázání ve společném obydlí, informuje o tomto neprodleně příslušné operační středisko nebo vedoucího Územního odboru krajského ředitelství policie. Policista poskytne násilné osobě seznam ubytovacích zařízení, případně ji umožní si telefonicky ubytování zajistit. Vyzve násilnou osobu k vydání všech klíčů od společného obydlí a toto uvede v potvrzení o vykázání. Jedná se o povinnost vykázané osoby. Policista klíče zapečetí do obálky a tu uloží u spisového materiálu. V případě neuposlechnutí výzvy poučí osobu o následcích – svým jednáním se osoba může dopustit přestupku dle § 47/1 a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Klíče nelze odebrat za použití násilí. Policista musí umožnit osobě, aby si mohla vzít své osobní potřeby, cennosti a doklady.

Pokud není vykázaná osoba v době vykázání ve společném obydlí přítomna, policista podnikne maximální úsilí o její vyrozumění, např. v zaměstnání, u známých. Vykázaná osoba má právo si provedení vykázání ověřit na lince 158. Při prvním kontaktu policista

---

⁴¹ DONALINKA.cz. *Metoda SARA DN* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/nova-praxe/metoda-sara-dn>

vykázanou osobu poučí o jejích právech a povinnostech. Pokud je to možné, předá jí potvrzení o vykázání. Osobu poučí o možnosti vyzvednout si potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru Policie České republiky. Osobě musí sdělit adresu tohoto útvaru.

Ohrožené osobě policista poskytne seznam institucí poskytující pomoc obětem domácího násilí. Také jí vysvětlí, že ji bude kontaktovat Intervenční centrum, které jí nabídne bezplatné využití psychologických, sociálních a jiných služeb a též o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření.

Policista zajistí, aby informace o vykázání, případně podání námitek bylo v co nejkratším čase zaneseno do informačního systému evidence trestního řízení Policie ČR. Nejpozději ve lhůtě do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí policista vyhotoví písemně úřední záznam o vykázání a zajistí, aby si tento úřední záznam mohly jak násilná, tak ohrožená osoba na místně příslušném útvaru Policie ČR vyzvednout. Je velmi důležité, aby v tomto úředním záznamu byly řádně vysvětleny důvody vykázání.

Opis úředního záznamu o vykázání policista zašle příslušnému Intervenčnímu centru, příslušnému okresnímu nebo městskému soudu a příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí, pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba.

Policista umožní vykázané osobě 1x v průběhu vykázání si vyzvednout ze společného obydlí věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání. Policista je po celou dobu přítomen ve společném obydlí, předem musí o tomto úkonu informovat ohroženou osobu a o provedení úkonu sepíše úřední záznam.

Ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání je policista povinen provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání osoba dodržuje. Jedná se o povinnost zdržet se vstupu do vymezených prostor, povinnost zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou. Zjistí-li policista, že se vykázaná osoba nachází v prostoru, odkud byla vykázána, vyzve ji, aby tento prostor opustila. Pokud tak neučiní, je policista oprávněn použít po

předchozím poučení donucovacích prostředků za účelem prosazení rozhodnutí o vykázání. Výsledek kontroly poznamená do úředního záznamu o provedení kontroly.

Vykázání osoby trvá deset dnů. Tato lhůta se začíná počítat ode dne, který následuje po dni, v němž došlo k vykázání a je ukončena ve 24:00 hod. desátého dne. Tuto desetidenní lhůtu nelze zkrátit, a to ani se souhlasem ohrožené osoby. Před ukončením vykázání a vydáním klíčů vykázané osobě si policista ověří u příslušného soudu nebo ohrožené osoby, zda byl podán návrh na vydání předběžného opatření. Pokud návrh nebyl podán, vrátí klíče násilné osobě po uplynutí lhůty vykázání a ukončení vykázání zaznamená v informačním systému evidence trestního řízení Policie ČR. Pokud návrh byl podán, prodloužení lhůty vykázání ihned zaznamená do informačního systému PČR. Klíče násilné osobě nevydá a vyčká do rozhodnutí soudu. Jestliže soud návrh zamítne, pak vyčká nabytí právní moci tohoto rozhodnutí a poté vrátí klíče vykázané osobě a v informačním systému Policie ČR ukončí vykázání. Jestliže soud návrhu vyhoví, pak klíče policista předá na příslušný soud a v informačním systému poznamená, že bylo vydáno předběžné opatření.⁴²

4.4 Intervenční centra

Dne 1. 1. 2007 vešel v platnost zákon č. 135/2006 Sb., jedná se o zákon na ochranu před domácím násilím, o kterém se zmiňuji výše. V České republice vzniklo 15 intervenčních center, které jsou rozmístěny tak, že v každém kraji se nachází jedno, pouze v Moravskoslezském kraji se nacházejí 2 centra.⁴³

Intervenční centra poskytují odbornou pomoc a podporu osobám, které jsou ohroženy násilným chováním osoby žijící s nimi ve společném obydlí nebo ze strany osoby blízké. Vlivem domácího násilí se dostaly do nepříznivé sociální situace a není v jejich silách tuto situaci řešit nebo ji předcházet. Díky sociálnímu poradenství a sociálně terapeutických činností Intervenční centrum zvyšuje soběstačnost při uplatňování práv, oprávněných

---

⁴² § 44 a násl. zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, s. 115.

zájmů a při obstarávání osobních záležitostí tak, aby mohly těmto situacím předcházet nebo je řešit vlastními silami.⁴⁴

Intervenční centra ze zákona všechny služby poskytují zdarma. Poskytují zejména sociální, psychologické a právní poradenství.

Do sociálního poradenství zařazujeme tyto konkrétní pomoci:

- odhad výše rizika násilného jednání, které je namířeno na ohroženou osobu,
- pomoc v případě, kdy oběť je ohrožena pronásledováním, kterým pokračuje násilí i mimo vztah,
- seznámení se s bezpečnostním plánem, který je následně sestaven tzv. na míru,
- příprava na zvládnutí rizikové situace, jako je odchod od násilné osoby,
- konzultace dalšího řešení situace – např. ubytování v azylovém domě, spolupráce s Policií ČR a Orgánem sociálně-právní ochrany dětí, apod.,
- hledání možností, jak překonat obtížnou situaci bezprostředně po odchodu od násilné osoby.⁴⁵

Do právního poradenství řadíme tyto pomoci:

- pomoc při vypracování písemných žádostí a podání včetně sepsání návrhu k soudu na vydání předběžného opatření o prodloužení doby vykazání,
- pomoc spojená s problematikou rozvodu, úpravou poměrů k nezletilým dětem, podáním trestního oznámení, zrušením údaje o místu trvalého pobytu nebo otázkami společného bydlení.⁴⁶

---

⁴⁴ CENTRUM-PORADENSTVÍ.cz. *Intervenční centrum - úvodní stránka* [online]. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.centrum-poradenstvi.cz/intervencni-centrum>

⁴⁵ IC-BRNO.cz. *Sociální poradenství* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.ic-brno.cz/socialni-poradenstvi>

⁴⁶INTERVENCNI CENTRUM.cz. *Právní poradenství* [online]. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.intervencnicentrum.cz/pravni.html>

Do psychologického poradenství zahrnujeme tyto pomoci:

- psychologická podpora pro překonání krizové situace v případech, kdy ohrožená osoba v situaci domácího násilí zůstane nebo z ní vystoupí,
- zaměření na všechny souvislosti, které určitým způsobem vstupují do řešení vzniklé nepříznivé situace,
- pomoc při hledání vnitřních a vnějších zdrojů k řešení problémů.⁴⁷

Podle Conwayové mají Intervenční centra klíčovou roli v systému řešení domácího násilí. Poskytují jak odbornou sociální, psychologickou i právní pomoc osobám, které jsou ohroženy domácím násilím. Plní také informační, koordinační a metodické úkoly ve vztazích mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, policií, soudy a zdravotnickými zařízeními. Intervenční centra jsou součástí systému, který začíná intervencí státu policejním vykázáním násilníka, kdy policie předává příslušné údaje intervenčnímu centru. Ohrožená osoba se ovšem může kdykoli obrátit na intervenční centrum přímo.⁴⁸

V této kapitole jsem se zaměřil na pojem vykázání a zabýval jsem se vývojem právní úpravy institutu vykázání a popisem postupu pracovníků Policie České republiky při vykázání násilné osoby. Dle mého názoru je výše uvedený postup Policie České republiky v případech použití oprávnění vykázání násilné osoby ze společného obydlí jasně popsán v metodické příručce za účelem jednotného postupu policistů v případech vykázání.

---

⁴⁷ IC-BRNO.cz. *Psychologické poradenství* [online]. [cit. 2013-04-26]. Dostupné z: <http://www.ic-brno.cz/psylogicke-poradenstvi>

⁴⁸ CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí*. Praha: Albatros Plus, 2007, s. 89-90.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 EMPIRICKÝ VÝZKUM

5.1 Cíle, metody výzkumu a stanovení hypotéz

Po prostudování literatury související s problematikou domácího násilí, metodických pokynů při činnostech práce Policie ČR, jsem provedl analýzu případů domácího násilí na území města Brna a dále jsem se zaměřil na zjištění efektivnosti případů vykázaní v praxi při řešení domácího násilí. Statistické údaje Policie ČR jsem analyzoval a zpracoval formou tabulek a grafů, které jsem okomentoval. Analýzu jsem doplnil o kazuistiky a rozhovory.

Ve své bakalářské práci jsem si zvolil dva cíle. Prvním cílem je zjistit případy domácího násilí, které řeší Policie České republiky. Druhým cílem je zjistit efektivnost institutu vykázaní při řešení případů domácího násilí v Brně.

Získaná data jsem znázornil pomocí grafů, ve kterých jsou data přehledná a snadno interpretovatelná. Pro znázornění případů domácího násilí a případů vykázaní v Brně jsem si zvolil sloupcové a výsečové grafy. Sloupcové grafy jsou vhodné pro prezentaci časových řad, prezentují změnu sledovaného jevu v časovém intervalu. Princip výsečového grafu spočívá v tom, že každá hodnota datové řady se zobrazí v poměru k součtu všech hodnot datové řady, to znamená jako výseč kruhu o procentuální velikosti, kterou zaujímá vůči celku.

Analýza dat

Úkolem analýzy dat je redukce, organizace, syntéza a sumarizace informací s cílem dát výsledkům význam. Během sběru dat nebo po něm vyhodnocujeme informaci, kterou data zprostředkují. Analýza spočívá v rozboru dat a následné syntéze. Provádíme o datech závěry s ohledem na položené výzkumné otázky a hypotézy. Ve statistické analýze

začínáme identifikací proměnných. Rozlišujeme závisle a nezávisle proměnné. Nezávisle proměnné mohou být kontrolovány, jestliže jsme schopni jimi manipulovat. Závisle proměnné jsou ovlivňovány nezávisle proměnnými. Závisle proměnné jsou často cílové (výstupní) proměnné nějaké intervence. Analýza závisí na tom, na jaké škále proměnné měříme.⁴⁹

Kazuistika

Kazuistika slouží k popisu konkrétních případů, zpravidla se používá místo teoretické analýzy pojmových znaků. Kazuistika patří mezi výzkumné metody a zabývá se popisem jednotlivých případů, např. vznikem, průběhem a vyřešením typických případů. Stejně jako jedince se může kazuistika týkat i skupiny lidí či instituce. Slouží jako pomoc a srovnání pro podobné případy. Kazuistika patří mezi metody používané zejména v klinické psychologii.⁵⁰

Kvalitativní rozhovor

Kvalitativní rozhovor slouží k porozumění podstatě problému, který ještě dobře neznáme, pomáhá nám získat více informací o známém jevu anebo zcela nový náhled na něj. Rozhovor může být částečně strukturovaný – jsou dána témata, ale otázky se přizpůsobují předchozím odpovědím, přidávají se další, vysvětlující otázky. Nebo se jedná o rozhovor zcela volný, tedy spíše o volné vyprávění.⁵¹ Kvalitativní metody umožňují problém pochopit, jít více do hloubky, popřípadě pochopit běžný život lidí v přirozených podmínkách – z jejich pohledu, v jejich interpretaci, v jejich jazyce. Poznatky však nelze generalizovat na celou společnost, výsledky mohou vést k formulování nových hypotéz nebo teorií.

---

⁴⁹FTVS.CUNI.CZ. *Analýza a interpretace dat* [online]. [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/analiza.htm>

⁵⁰ HARTL, P; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 253

⁵¹CHLUĐILOVÁ, I. *Sociologické metody*. *SOCIOWEB.cz* [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=102&lst=116>

Stanovení hypotéz

Hypotézu lze definovat jako tvrzení o podstatě určité situace ve světě. Jedná se o návrh vztahu mezi výzkumnými proměnnými jako předmět výzkumu. Tento návrh se provedeným výzkumem potvrzuje nebo zamítá na základě empirické evidence. Hypotézy mohou být navrženy na základě pilotního výzkumu. Mají jednostranný nebo dvoustranný charakter (jako nulová hypotéza).⁵² Určil jsem si tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: V Brně je dostatečně využíván institut vykázání při řešení problematiky domácího násilí.

Hypotéza č. 2: V Brně je zvyšující se počet případů vykázání.

5.2 Vlastní výzkum

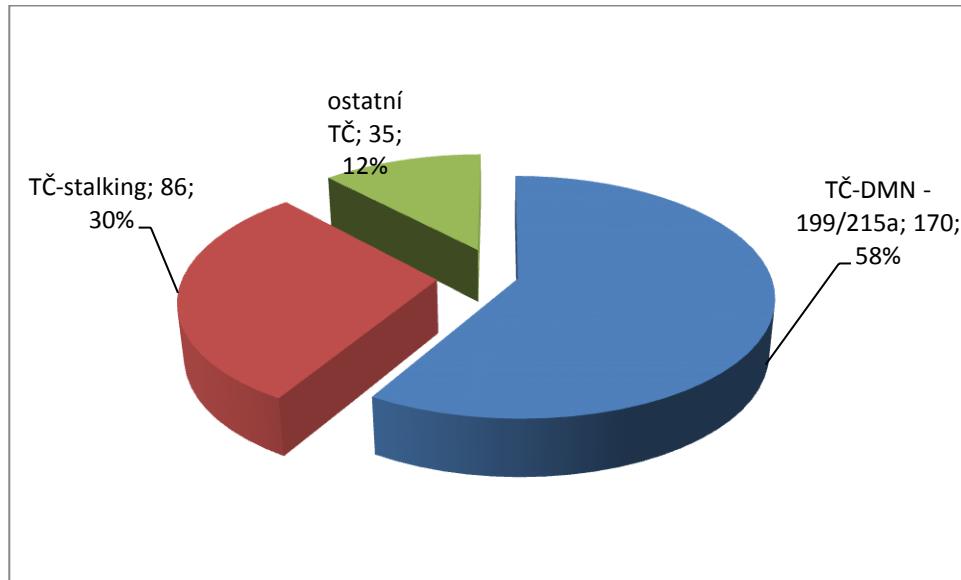
Analýza případů domácího násilí v Brně

Analýzou statistických údajů ze zdrojů Policie České republiky jsem zjistil, že specializovanou skupinou domácího násilí v Brně bylo za období od roku 2009-2012 zpracováno celkem 291 případů trestných činů. Z tohoto počtu bylo 170 případů domácí násilí, které byly do 31. 12. 2009 prověřovány dle ustanovení § 215a zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon – Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě.

---

⁵²FTVS.CUNI.cz. *Definice pojmů a příkladů* [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/definice_hypotezy.htm

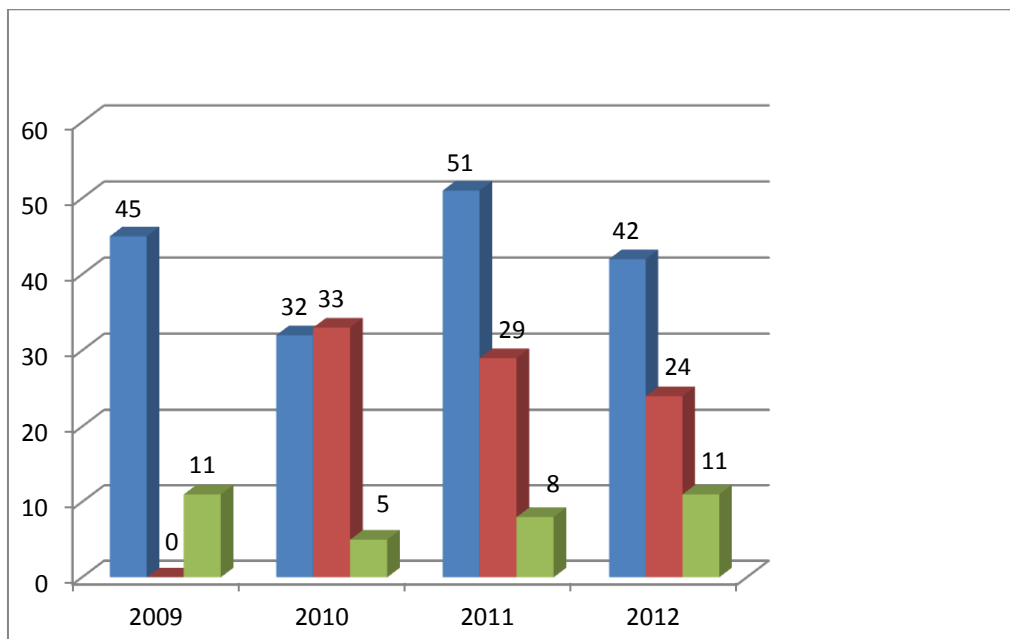
Graf č. 1: Počet případů trestných činů prověřovaných na skupině domácí násilí v Brně celkem za období 2009 – 2012 – procentuální i početní vyjádření.

Zdroj: Interní statistika Policie ČR

V grafu č. 1 jsou za rok 2009 zahrnuty případy trestných činů pod ustanovením § 215a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Od 1. 1. 2010 je účinný zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve kterém je uvedeno ustanovení § 199 trestního zákoníku - Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Tedy v tomto paragrafu je řešeno domácí násilí, i když v tomto ustanovení paragrafu není doslovně uvedeno.

Graf č. 2: Počet trestných činů prověřovaných na skupině domácí násilí v Brně za období 2009-2012 – číselné vyjádření.

Zdroj: Interní statistika Policie ČR

Celkem bylo zpracováno za období 2009 až 2012 86 případů stalkingu (ustanovení § 354 trestního zákoníku). Tento paragraf je platný až s účinností zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, tj. od 1. 1. 2010, a proto v roce 2009 není uveden v grafu č. 2, žádný počet trestných činů „TČ-stalking“. Jedná se o přečin Nebezpečné pronásledování. Celkem bylo za období 2009 – 2012 spácháno 35 případů, kdy se jednalo o jiné trestné činy – viz graf č. 2.

Z provedené analýzy statistických dat počtu trestných činů řešených na speciální skupině „domácí násilí“ v Brně za období od roku 2009 do roku 2012 vyplývá, že z celkového počtu 291 případů bylo nejvíce zpracováno případů domácího násilí v počtu 170.

Analýza vykázání v Brně

Na základě dat získaných od Policie ČR jsem provedl analýzu počtu vykázání ve městě Brně za období 2009-2012. Úkolem analýzy bylo zjistit četnost případů vykázání. Jak již jsem uvedl v teoretické části mé práce, institut vykázání je prováděn jak do přestupků, tak i do trestných činů, z tohoto důvodu jsou analyzovány jak vykázání do případů přestupků, tak i do případů trestných činů.

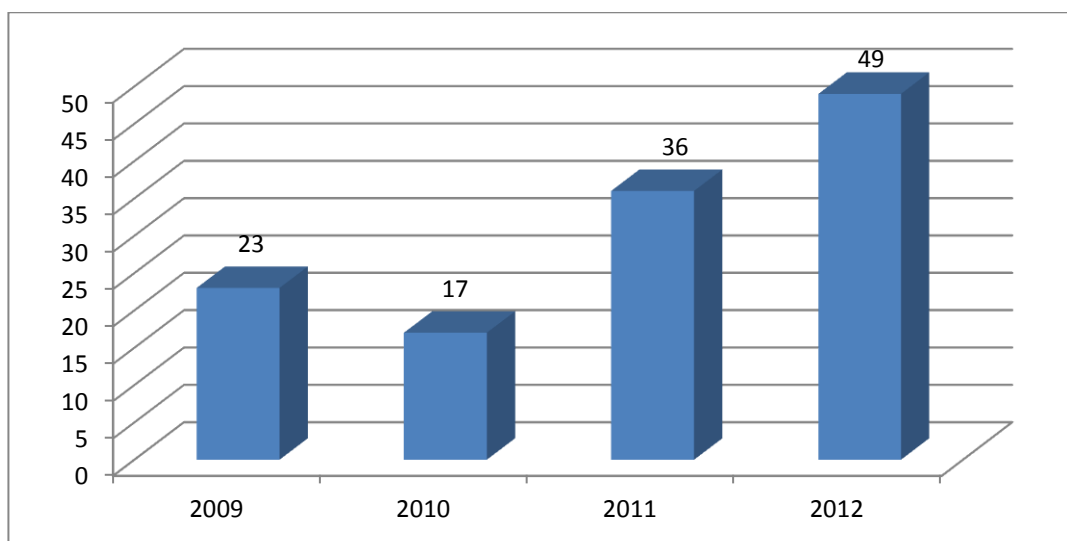
Tab. 1: Počty vykázání dle Územních odborů Městského ředitelství Brno za období 2009-2012 – číselné vyjádření.

Územní odbor	2009	2010	2011	2012	Celkem
Blansko-Vyškov	15	14	17	14	60
Brno-město	23	17	36	49	125
Brno-venkov	11	12	10	16	49
Břeclav	14	17	32	33	96
Hodonín	9	3	14	19	45
Znojmo	9	24	9	18	60
Celkem	81	87	118	149	435

Zdroj: Interní zdroj Policie ČR

I přesto, že jsem se ve své analýze zaměřil na zjištění efektivnosti případů vykázání v Brně, chtěl bych začít údaji o počtu použití institutu vykázání podle Územních odborů Policie ČR v Jihomoravském kraji. V níže uvedené tabulce č. 1 počtu vykázání dle Územních odborů vyplývá, že nejméně vykázání mají Územní odbory Hodonín, který má 45 vykázání a Územní odbor Znojmo, kde bylo provedeno 60 vykázání stejně jako na Územním odboru Blansko-Vyškov. V tabulce je dále uvedeno, že nejvíce vykázání za období 2009-2012 má Územní odbor Brno a to v počtu 125 vykázání, což činí více než třetinu z celkového počtu vykázání v Jihomoravském kraji. Územní odbory Břeclav a Brno-město (kromě roku 2010, kdy bylo v Brně 17 případů vykázání) mají stoupající tendenci v počtu vykázání. Ostatní územní odbory mají kolísavý počet vykázání.

Graf č. 3: Počet vykázaní v období 2009-2012 ÚO Brno-město – číselné vyjádření.

Zdroj: Interní zdroj Policie ČR

V grafu č. 3 se již podrobně zaměřuji na počet případů vykázaní na Územním odboru Brno-město. V grafu č. 3 je znázorněno, že mimo roku 2010, kdy bylo zaznamenáno pouze 17 případů vykázaní, je celkově stoupající tendence počtu vykázaní ve městě Brně. Konkrétně v roce 2009 bylo 23 případů vykázaní, v roce 2010 se jednalo o 17 případů vykázaní, v tomto roce byl pokles v počtu vykázaní o 26%. V roce 2011 to bylo 36 případů vykázaní, tedy nárůst o téměř 112 % oproti roku 2010. V roce 2012 se jednalo dokonce o 49 případů, což znamená nárůst o 36 % oproti roku 2011.

Zůstává otázkou, co přispívá ke zvyšujícímu se počtu vykázaní, zda může přibývat celkově více oznámených případů domácího násilí nebo to může být z důvodu zjištění lepší efektivity institutu vykázaní při řešení domácího násilí.

Na základě interní statistiky Policie ČR jsem provedl analýzu zjištění četnosti využití institutu vykázaní ve městě Brně a to jak do přestupků, tak trestných činů spadajících do problematiky domácího násilí. V případě přestupků se jedná o přestupky proti občanskému soužití dle § 49 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů a v případě trestných činů se jedná v roce 2009 o ustanovení § 215a Týrání osoby žijící ve společném

bytě nebo domě dle tehdy platného zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Od roku 2010 se jedná o ustanovení § 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který je účinný od 1. 1. 2010.

V roce 2009 bylo na Územním odboru Brno-město provedeno celkem 23 vykázaní, z toho 5 případů bylo do přestupků a 18 případů vykázaní bylo do trestných činů. Z počtu 18 vykázaní do trestných činů se jednalo ve 3 případech o pachatele stíhané vazebně. V roce 2009 specializovaná skupina prověřovala celkem 181 přestupků a 45 trestných činů. V roce 2010 bylo provedeno celkem 17 vykázaní, z toho 5 případů bylo do přestupků a 12 případů vykázaní bylo do trestných činů. Z počtu 12 vykázaní do trestných činů se v 1 případě jednalo o vazebně stíhaného pachatele.

V roce 2010 specializovaná skupina prověřovala 170 přestupků a 32 trestných činů. V roce 2011 bylo provedeno celkem 36 vykázaní, z toho 10 případů bylo do přestupků a 26 případů vykázaní bylo do trestných činů. Z počtu 26 vykázaní do trestných činů se jednalo v 11 případech o vazebně stíhané pachatele.

V roce 2011 specializovaná skupina prověřovala 177 přestupků a 51 trestných činů. V roce 2012 bylo provedeno celkem 49 vykázaní, z toho 24 případů bylo do přestupků a 25 případů vykázaní bylo do trestných činů. Z počtu 25 vykázaní do trestných činů se jednalo v 7 případech o vazebně stíhané pachatele. V roce 2012 specializovaná skupina prověřovala 176 přestupků a 42 trestných činů.

Z analýzy statistiky Policie ČR o počtu vykázaní, počtu prověřovaných přestupků a trestných činů za období od 2009-2012 vyplývá, že jak počet přestupků, tak počet trestných činů je kolísavý, ale počet vykázaní, kromě roku 2010, má stoupající tendenci.

5.3 Kazuistika

V rámci praktické části této bakalářské práce jsem se rozhodl popsat čtyři případy, které byly prověřovány na Skupině domácího násilí, 4. oddělení obecné kriminality Policie ČR, Městské ředitelství Brno-město. Případy jsem si vybral proto, jelikož jsem chtěl uvést typické případy, které jsou na této skupině prověřovány. Tyto případy byly velice správně zadokumentovány, prověřeny a nakonec policisty ze speciálního týmu vyhodnoceny. Intenzita útoku prvního případu byla tak vysoká, že v tomto případě byl podán návrh na vzetí pachatele do vazby. Soud tomuto návrhu vyhověl.

Jednotlivé případy jsou založeny na reálném základě, tedy popisované případy se skutečně staly, ale z důvodu zachování anonymity jsou použita jména smyšlená.

Kazuistika č. 1 – Domácí násilí na manželce a dětech

Dne 18. 11. 2011 se dostavila na Policii ČR, Městské ředitelství Brno, 4. oddělení obecné kriminality, paní Petra, která oznámila, že nejméně po dobu 6 let je psychicky i fyzicky týrána svým manželem p. Karlem a to jak ona, tak jejich společné dvě děti ve věku 7 let a 5 let.

V trestním oznámení poškozená dále uvedla, že její manželství trvá 9 let. Od roku 2005 násilí začalo. Ze začátku to bylo pár facek a žduchanců, ale rok od roku toho bylo více a větší intenzitou a stupňovalo se to. Přidaly se záhlavce, kroucení rukama za zápěstí, rány do paží a zad. V letech 2009-2011 bylo toto fyzické napadání již několikrát do měsíce. Od července roku 2005 téměř s denní četností. Vše co udělala, nebylo dobře a podle představ manžela. Snažila se mu ve všem vyhovět a mít všechno v naprostém pořádku, ale jejímu manželovi to nestačilo. Vadily mu drobnosti a maličkosti, na kterých bazíroval. Dříve byla poškozená hodně společenská, ráda se stýkala se spolužáky a s kamarádkami. To se mu od začátku nelíbilo. Chtěl jí mít jen pro sebe, od ostatních izolovanou. Nelíbilo se mu, že se stýká často s rodinou, to jí stále vyčítal a předhazoval. To se mu také povedlo, protože ke konci se poškozená s rodinou již téměř nestýkala. To si musela být téměř stoprocentně

jistá, že bude manžel v práci, pak se u nich na chvíli stavila. Kontroloval jí mobily, maily, kam jde a s kým, kdy se vrátí, kdo jí volá.

Prověřováním policisty ze speciálního týmu „Domácí násilí“ bylo zjištěno, že nejméně po dobu šesti let, ve společně obývaném bytě, psychicky a fyzicky týral svoji manželku a to tak, že ji zpočátku fyzicky napadal s četností 1x za 2 měsíce fackami, strkal do ní, kdy fyzické napadání se stupňovalo tak, že od roku 2008 ji napadal nejméně jedenkrát měsíčně, od roku 2009 pak několikrát do měsíce, a to i v přítomnosti jejich nezletilých dětí. Manželce dával facky, záhlavce, strkal do ní, kroutil jí rukama, bil ji pěstí do paží a zad, opakovaně po ní vyžadoval sexuální styk. Téměř denně jí nadával, že je sebevědomá mrcha, rajda, ponižoval ji, že je neschopná, že nic nedokáže, zakazoval jí stýkat se s přáteli a později i s rodinou, kontroloval jí mobilní telefon a emaily. Kontroloval ji i telefonicky kde je, s kým a co dělá, bránil jí v přístupu k penězům. Pokud nějaké chtěla, musela o ně poprosit, vyhrožoval jí, že když se s ním rozvede, tak skončí na ulici. V roce 2011 jí nejméně 4x vyhrožoval, že ji uškrtí, zabije nebo zmrzačí, při posledním útoku ji napadl tak, že do poškozené v chodbě bytu zezadu vrazil rukama, kdy se uhodila do zrcadla. Bil ji pěstmi do zad, poté ji chytil za krk a odvedl ji přes kuchyň do obývacího pokoje, kde ji odhodil na sedačku. Po jeho útocích poškozená opakovaně vyhledala lékařské ošetření z důvodu pohmožděnin a bolestivosti, kdy však až po posledním napadení v nemocnici uvedla, že byla napadena manželem.

Dále bylo prověřováním zjištěno a prokázáno, že ve společně obývaném bytě, fyzicky a psychicky týral svoje dvě děti a to tím způsobem, že obě děti nepřiměřeně fyzicky trestal tak, že nezl. syna v přesně nezjištěné době, nejméně však od počátku roku 2009 do 30. 10. 2011, kdy došlo k posledním incidentu napadení matky, s četností až 4x do týdne, ho bil po celém těle včetně hlavy a to rukou nebo vařečkou, až mu naskočily tzv. "jelita" na zádech, na noze, na hýždích. Nepřiměřeně fyzicky trestal, i s přihlédnutím k jejímu zdravotnímu stavu, době od počátku roku 2007 do 30. 10. 2011, nezl. dceru, kdy tuto přehnul přes koleno a bil ji otevřenou dlaní nebo vařečkou. Před 4 lety, to jí byly 2 roky, tuto bil po hýždích, přes pusu a žduchnul ji do zad, až jela po podlaze po břicho a při posledním útoku v polovině roku 2011 zbil nezletilou dceru tak, že ji držel, aby se mu nevysmekla a bil ji otevřenou dlaní do zad a zezadu do hlavy. Tím jí způsobil slabší

srdeční záchvat, kdy příčinou nepřiměřených fyzických trestů byla většinou nějaká drobnost, třeba smích dětí při hře nebo z jeho pohledu nedostatečně uctívá pokora vůči jeho osobě ze strany dětí.

Na základě zjištěných skutečností bylo zahájeno policejním orgánem 4. oddělení Územního odboru SKPV MŘ Brno trestní stíhání pana Karla pro spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku. Na obviněného byl podán návrh na jeho vzetí do vazby. Tomuto návrhu soudce Městského soudu v Brně vyhověl.

Kazuistika č. 2 – Domácí násilí na družce

Dne 31. 3. 2012 oznámila na linku 158 paní Marie, že byla ve společně obývaném bytě nejprve slovně a poté i fyzicky napadena svým druhem, kdy tento ji udeřil sevřenou rukou do obličeje, poškozená utekla z bytu na dvorek, kde ji opět udeřil sevřenou rukou do obličeje, a když upadla, tak ji několikrát kopnul do oblasti břicha.

Poškozená nejprve vyhledala lékařské ošetření a poté se dostavila na Policii ČR k podání trestního oznámení. V trestním oznámení uvedla, že bydlí společně se svým druhem ve společně obývaném bytě. Společně s nimi tam žijí jejich společné dvě děti Lenka ve věku 5 let a Leona ve věku 2 let. V tomto bytě bydlí od roku 2010, od té doby, co se narodilo druhé dítě. S druhem je od svých 18 let, tedy 20 let.

K soužití s druhem poškozená uvedla, že k podobnému jednání docházelo i v minulosti, ale poslední dva roky se to výrazně zhoršilo jak v četnosti, tak v intenzitě útoků. Policisté ze speciálního týmu provedeným šetřením a výsledkem svědků vyhodnotili situaci tak, že se jedná o domácí násilí, jelikož splňuje všechny znaky. Prověřováním bylo zjištěno, že druh od blíže neupřesněné doby, nejméně však od srpna 2010 do března 2012, kdy došlo k poslednímu útoku ve společně obývaném bytě, psychicky a fyzicky týral poškozenou a to tak, že ji s četností nejméně dvakrát týdně, vždy v podnapilém stavu, slovně a fyzicky napadal a to i v přítomnosti jejich nezletilých dětí. Nadával, proklínal a vyhrožoval družce

fyzickým napadením. Fyzicky ji také napadal, kdy ji bil zejména pěstí do obličeje, čímž jí způsoboval podlitiny v obličeji a dne 31. 03. 2012 ve večerních hodinách jí po příchodu domů začal opět nadávat a vyhrožovat, že ji praští, až bude v bezvědomí, načež ji uhodil pěstí do levé části brady a když pak poškozená utekla před byt na dvůr, zde ji dostihl, shodil na zem, opakovaně ji uhodil pěstí do obličeje a poté ji kopal nohou do boku a do zad, čímž jí způsobil podlitinu pod levým okem a pohmoždění levé poloviny obličeje, pro které vyhledala lékařské ošetření v nemocnici.

Policejní orgán Územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství v Brně, 4. oddělení obecné kriminality, zahájil proti podezřelému trestní stíhání pro podezření ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle ust. § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku.

Zahájení trestního stíhání bylo také odůvodněno podáním vysvětlení ze strany bratra poškozené, který potvrdil skutečnosti uváděné poškozenou, která si mu na chování svého druhu stěžovala. Bylo rozhodnuto o vykázání násilné osoby ze společného obydlí po dobu 10 dnů.

Místním šetřením v místě bydliště bylo zjištěno od sousedek poškozené, že agresor byl velmi často v podnapilém stavu, nepracoval, dělal v domě nepořádek a byl hlučný. Křičel na poškozenou, někdy křičela i ona na něj, zranění na ní viděly až po posledním napadení. Jedna sousedka byla přímým svědkem posledního útoku a poškozená si jí i v minulosti již stěžovala na jednání jejího přítele. Bylo zjištěno, že vztah mezi nimi, byl od začátku, na úrovni odpovídající začátku minulého století. Ten lze definovat tak, že muž se opíjel, a když se opil, zbil ženu, která ho musela poslouchat. Tento model přežívá i v současné době v některých rodinách romského etnika. Poškozená tyto vztahy vnímala jako zcela běžné, ale jejich četnost a intenzita bití se začala stupňovat, proto se rozhodla obrátit na Policii ČR a případ oznámit. Ohrožená osoba využila pomoci Intervenčního centra a požádala následně příslušný soud o prodloužení vykázání na dobu 30 dnů. Soud jejímu návrhu vyhověl, druhá již do bytu nepustila, tento vztah ukončila. Policie ČR neevduje další oznámení poškozené o pokračování domácího násilí.

Kazuistika č. 3 – Falešné obvinění z domácího násilí

Dne 24. 10. 2012 se osobně dostavila na speciální skupinu domácího násilí MŘ Brno-město Policie ČR paní Věra, která oznámila, že byla manželem opakovaně slovně i fyzicky v jejich bytě napadena a že ji v jednom případě vyhrožoval, že jednoho z nich zabije a při tom držel nůž v ruce.

Na základě oznámení paní Věry a po důkladném prvotním prověření byly Policií ČR zahájeny úkony trestního řízení ve věci podezření z přečinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měl dopustit pan Viktor tím, že v přesně nezjištěné době ve společně obývaném bytě slovně a fyzicky napadal manželku tak, že z počátku 3x do měsíce a v poslední době minimálně 2x až 3x do týdne, ji verbálně a fyzicky napadal, kdy při nadávkách do ni žduchal nebo jí dával facky, dále jí vyhrožoval, že na ni podá oznámení, že mu odcizila zlato a že jednoho z nich zabije, že "klidně půjde do kriminálu, že je mu to jedno" Dále jí řekl, že má objednanou pistoli a že ji zastřelí a že jí ze života udělá peklo, že nebude mít klid. S poškozenou třepal a třikrát jí dal facku, přičemž ji vyhrožoval, že se ho nezbaví, že ji nenechá odejít, že si ji najde všude a že ji zabije. Vyhozením jejích mobilních telefonů z okna a jejich následným rozbitím způsobil poškozené psychickou, fyzickou újmu a majetkovou škodu ve výši 4.900,- Kč.

Na základě oznámení paní Věry, vyhodnocením možného rizika do budoucnosti dle SARADN a vzhledem k celkově zjištěným skutečnostem ve věci, kdy byla namísto důvodná obava, že pan Viktor bude své jednání vůči své manželce opakovat a to i za přítomnosti společného dítěte, využil policista v souladu s ustanovením § 44 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., oprávnění Policie ČR a rozhodl o vykázání pana Viktora ze společně obývaného domu jakožto i navazování kontaktů s poškozenou na dobu 10 dnů.

Po dobu vykázání, nedošlo ze strany pana Viktora k porušení vykázání, kdy tato skutečnost byla rovněž potvrzena opakovanými kontrolami ze strany hlídky Policie ČR. Podezřelý pan Viktor nevyužil svého práva a nepodal námitku proti vykázání. Policisté provedli

všechny požadované úkony, včetně předání vydaných klíčů do úschovy Městského soudu v Brně. Vzhledem k tomu, že se v domácnosti rodiny nacházela nezletilá dcera, bylo zasláno vyrozumění na Orgán sociálně právní ochrany dětí.

Případ byl důkladně prověřen pracovníky specializovaného týmu „domácí násilí“. Důkladným prověřením bylo zjištěno, že oznámení paní Věry se nezakládá na pravdě. Důležitým faktem bylo to, že pan Viktor byl cizinec, který sice nepracoval, ale o dítě se staral převážně on. Hádky v rodině začaly nejprve kvůli nedostatku peněz, poté z důvodu toho, že paní Věra měla mimomanželský poměr a chtěla se nechat rozvést. Při hádkách opakovaně paní Věra svému manželovi říkala, že *„ho pošle zpátky domů, že je cizan.“* Ráda si užívala života, často pila alkohol a hrála automaty. Z jednání pana Viktora velmi podrobným prověřením nevyplynulo podezření, že by se dopouštěl hrubého jednání vůči manželce v úmyslu ji týrat a ve smyslu zlého nakládání vyznačujícím se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti, které by poškozená pocítovala jako těžké příkoří, nýbrž nevhodným způsobem reagoval na nevěru své ženy a její neochotu nadále sdílet společnou domácnost v manželství. V daném případě nebylo prokázáno naplnění všech znaků, jaké trestní zákoník předpokládá pro naplnění skutkové podstaty přečinu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle ustanovení § 199 odst. 1 tr. zákoníku či jiného trestného činu dle tohoto zákona a to především co se týče samotných znaků tzv. "domácího násilí". Z výslechů osob, zejména sousedů, známých, bratra podezřelého, který bydlel s manželi v bytě, dále dle provedeného místního šetření či vyžádaných zpráv nebylo zjištěno takové protiprávní jednání, které by především svojí intenzitou, četností, striktním rozdělením jednotlivých rolí v jednotlivých incidentech a při zachování zásadních zásad trestního práva mohlo naplňovat skutkovou podstatu uvedeného trestného činu nebo jiného trestného činu, ovšem ve věci bylo dáno podezření ze spáchání přestupku proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 odst. 1 písm. c) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, neboť svým jednáním porušil souhrn pravidel chování, jejichž zachování – nad rámec právních norem – je dle obecného názoru a přesvědčení nutnou podmínkou pro zachování klidného a spořádaného soužití v daném místě, čase a situaci. Proto byl případ odevzdán k projednání do přestupkové komise.

Kazuistika č. 4 – Domácí násilí na seniorech

Dne 11. 4. 2012 oznámila na linku 158 paní Marcela, že ji a jejího manžela pana Milana ve společně obývaném bytě, je napadá jejich syn, který je v silně podnapilém stavu.

Jedná se o případ, kdy syn, vysokoškolsky vzdělaný, ve věku 44 let, slovně napadá svoje rodiče – otce ve věku 85 let a matku ve věku 82 let.

Po příjezdu hlídky na místo byla u podezřelého pana Ivana provedena orientační dechová zkouška na alkohol s výsledkem 3,43 promile alkoholu v dechu. Z tohoto důvodu byl podezřelý hlídkou zajištěn a po nezbytných úkonech umístěn do policejní cely.

S poškozenou byl sepsán záznam o podání vysvětlení. Do záznamu uvedla, že v bytě bydlí společně s manželem a synem. Včerejšího dne se syn opil a sprostě ji nadávat. Toto opakoval pořád dokola, třískal dveřmi a vyhrožoval, že se postará, aby v bytě nebyla. K fyzickému napadení nedošlo, přesto syn často býval v podnapilém stavu a poškozená měla strach, aby jí něco neudělal. V minulosti již jednou musela strpět úkony, které souvisely s prověřováním synova týrání vůči její osobě. Nechtěla, aby syn šel zpátky do vězení. V minulosti byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 2 roky za týrání poškozené.

Vyhodnocením možného rizika do budoucnosti a vzhledem k celkově zjištěným skutečnostem bylo rozhodnuto o vykázání násilné osoby ze společně obývaného bytu, na dobu 10 dnů, kdy poškozená nevyužila možnosti prodloužení vykázání. Prověřováním bylo zjištěno, že podezřelý byl na základě rozhodnutí Městského soudu v Brně v minulosti pravomocně odsouzen pro trestný čin dle ustanovení § 201 odstavce 1 zákona č. 140/1961 Sb. k podmíněnému trestu odnětí svobody s dohledem v trvání 33 měsíců, kdy trest mu byl později změněn na trest odnětí svobody nepodmíněně.

Na základě rozhodnutí Okresního soudu Brno - venkov byl jmenovaný z výkonu trestu podmíněně propuštěn a po zbytek výměry trestu v trvání 466 dní mu bylo nařízeno Ochranné protialkoholní léčení.

Dále bylo zjištěno, že Městský soud v Brně na základě svého pravomocného rozhodnutí výše jmenovaného v minulosti odsoudil pro trestný čin dle ustanovení § 215a odstavce 1, 2 písmene b) zákona č. 140/1961 Sb. k podmíněnému trestu odnětí svobody s dohledem v trvání 3 let a zkušební dobou do 28. 1. 2014 a dále mu nařídil Ústavní protialkoholní léčení.

Po shromáždění všech důkazních materiálů byl případ kvalifikován jako přešůpek proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 odstavce 1 písmene c) zákona č. 200/1990 Sb., kdy se jedná o přešůpek, který lze projednat jen na návrh navrhovatele, spisový materiál byl oznámen do přešůpkové komise k projednání.

Ve výše uvedených případech jsem popsal jednotlivé případy domácího násilí a to od fáze oznámení na Policii ČR do fáze ukončení jednotlivých případů Policií ČR.

Případ č. 1 je dle mého názoru nejzávažnější, jelikož došlo k domácímu násilí nejen na manželce, ale také na dětech, které byly nepřiměřeně trestány a fyzicky napadány ze strany svého vlastního otce. K domácímu násilí docházelo po dobu 6 let. I zde byly naplněny všechny čtyři znaky domácího násilí. I v tomto případě docházelo k psychickému a fyzickému násilí. Docházelo také k sociální izolaci a citovému týrání oběti, což zahrnujeme mezi formy domácího násilí. Všechny tyto pojmy jsou uvedeny a podrobně vysvětleny v teoretické části mé bakalářské práce.

Případ č. 2 vykazuje všechny znaky tzv. domácího násilí, tedy jde o opakované a dlouhodobé násilí (doba trvání 1,6 roku), které se stupňovalo, role oběti a osoby násilné byly jasně rozděleny a k násilí docházelo neveřejně v soukromí domova. Agresor fyzicky i psychicky týral svoji družku tak, že ji s četností nejméně 2x týdně slovně i fyzicky napadal a to i před jejich dvěma nezletilými dětmi. Téměř vždy byl v podnapilém stavu.

V tomto případě došlo k vykázání násilné osoby ze společného obydlí na dobu deseti dnů, kdy poškozená využila pomoc intervenčního centra a požádala příslušný soud o prodloužení vykázání. Soud jejímu návrhu vyhověl. Poškozená druha již do bytu nepustila, vztah ukončila. Další případ opakovaného domácího násilí již nebyl na Policii ČR oznámen.

Z případu č. 3 vyplývá, že oznámený případ na Policii ČR nemusí vždy skončit obviněním násilné osoby, i když je při prvotním oznámení a při provedení prvotních úkonů ze strany Policie ČR možné v prověřovaném případě spatřovat důvodné podezření, že se jedná o případ domácího násilí. Po zjištění všech skutečností na místě bylo rozhodnuto policistou o vykázání násilné osoby ze společného obydlí na dobu 10 dnů. Následným důkladným prověřením celého případu bylo policisty specializovaného týmu „Domácí násilí“ zjištěno, že v daném případě nebylo prokázáno naplnění všech znaků, jaké trestní zákoník předpokládá pro naplnění skutkové podstaty přečinu Týrání osoby ve společném obydlí, a to především co se týká samotných znaků tzv. „domácího násilí“. Nejednalo se o opakované ani dlouhodobé násilí, které by se stupňovalo. Pokud by se jednalo o případ domácího násilí, musely by být naplněny všechny čtyři znaky domácího násilí. V daném případě bylo shledáno podezření ze spáchání přestupku proti občanskému soužití, a proto byl případ odevzdán do přestupkové komise k projednání. V tomto případě se jednalo o účelové oznámení manželky na manžela z důvodu toho, že měla mimomanželský poměr a manžela chtěla vykázat z bytu, aby se manžela „zbavila“, tedy chtěla zneužít tohoto oprávnění ve svůj prospěch.

Případ č. 4 sice není typický případ domácího násilí, jelikož vykazuje „pouze“ znaky přestupku proti občanskému soužití dle § 49 odst. 1 písm. c) zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích, přesto jsem ho uvedl v praktické části svojí bakalářské práce. Tento případ jsem uvedl proto, abych vyjmenoval případy, které jsou na specializované skupině „domácí násilí“ prověřovány. Jedná se o případ, kdy syn, vysokoškolsky vzdělaný, ve věku 44 let, slovně napadá svoje rodiče – otce ve věku 85 let a matku ve věku 82 let, ve společném bytě, kde s nimi bydlí. V minulosti již docházelo k domácímu násilí, kdy byl syn pravomocně odsouzen pro trestný čin podle § 215a trestního zákona Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě na 2 roky nepodmíněně pro týrání své matky. Dále

bylo prověřováním zjištěno, že podezřelý byl na základě rozhodnutí Městského soudu v Brně v minulosti také pravomocně odsouzen pro trestný čin dle ustanovení § 201 odstavce 1 zákona č. 140/1961 k podmíněnému trestu odnětí svobody. Na základě zjištěných skutečností a dále vyhodnocením možného rizika do budoucnosti byl syn vykázán ze společně obývaného bytu na dobu 10 dnů. Bylo zjištěno, že syn dobrovolně nastoupil protialkoholní léčbu a poškozená kontaktovala Intervenční centrum Spondea. Nechala si sepsat žádost o prodloužení vykázání, ovšem nebyla si jistá, zda žádost podá. Nakonec žádost nepodala. Na tomto případě jsem chtěl ukázat, že vykázání se provádí nejen do trestných činů, ale i do přestupků. Jedná se o preventivní opatření netrestní povahy. Vykázání násilné osoby je v informačním systému Policie ČR zaevidováno pod samostatným číslem jednacím.

Na základě zde popsaných případů jsem dospěl k názoru, že institut vykázání je účinný nástroj pro okamžitou pomoc při oznámení případů mající znaky domácího násilí a také aby již k domácímu násilí nedocházelo. Ohrožená osoba má při vykázání násilné osoby v první fázi 10 dnů na to, aby začala svoji situaci řešit, aby se rozmyslela, jak dál, jak změnit svůj život, aby již nikdy k tomuto násilí nedocházelo.

5.4 Rozhovory

V rámci prováděného empirického výzkumu jsem se rozhodl pro provedení rozhovoru se čtyřmi odborníky, kteří se zabývají problematikou domácího násilí. Vybral jsem si je proto, že se jedná o skutečné odborníky na problematiku domácího násilí, kteří mají v tomto oboru dlouholetou praxi. Během rozhovoru jsem se snažil zjistit jejich názory na význam, efektivnost institutu vykázání, a zda podle jejich názoru vykázání přispívá k vyřešení případů domácího násilí.

Oslovil jsem vedoucí Intervenčního centra Spondea v Brně, sociální pracovníci tohoto centra, vedoucího Bílého kruhu bezpečí v Brně a nakonec policistu pracujícího na speciální skupině 4. oddělení obecné kriminality Městského ředitelství Policie ČR v Brně. Profesionální

různost respondentů těchto organizací dle mého názoru přispěla k náhledu na zkoumaný problém z více odborných hledisek.

Pro zjištění názorů zvolených odborníků pomocí rozhovoru jsem zvolil následujících šest stejných otázek:

- 1. Můžete mi tuto organizaci blíže představit, kdy vznikla a jaký je její význam?*
- 2. Jak dlouho zde pracujete a co je konkrétně náplní Vaší práce?*
- 3. V čem spatřujete význam a efektivnost institutu vykazání při pomoci osobám ohroženým domácím násilím?*
- 4. Podle Vašeho názoru přispívá vykazání k vyřešení případů domácího násilí?*
- 5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se spoluprací s Policií ČR (Intervenčním centrem) v boji proti domácímu násilí?*
- 6. Čím si vysvětlujete stoupající tendenci případů vykazání v Brně?*

Většina respondentů považuje vykazání za zlomový okamžik pro ohroženou osobu a jako krok správným směrem. Všichni se shodli na tom, že význam institutu vykazání spočívá v bezprostředním ochránění ohrožených osob na místě a také se shodli na tom, že ohrožená osoba má 10 dnů na to, aby začala svoji situaci řešit. Všichni se shodli také na tom, že institut vykazání je efektivní v boji proti domácímu násilí. Vedoucí Intervenčního centra vidí další význam v provázanosti, která nastává potom, kdy Policie ČR na místě dohlíží, aby nedocházelo k dalšímu násilí, a informuje další instituce jako Intervenční centrum a Orgán sociálně právní ochrany dětí v případě, že se na místě nacházejí děti. Dále uvedla, že v 80 % případů ohrožená osoba využije další možnosti a k příslušnému soudu podá návrh k prodloužení vykazání o 30 dnů.

Dále se většina respondentů shodla na tom, že institut vykazání přispívá k vyřešení případů domácího násilí. Přímou domácí násilí sice nevyřeší, ale rozhodně přispívá k řešení nelehké situace ohrožených osob. Všichni respondenti se shodli na tom, že vzájemná spolupráce mezi státní institucí a nestátními institucemi je velmi dobrá, pracovnice Intervenčního

centra doplnily, že v Brně je velmi dobrá spolupráce díky specializované skupině zabývající se problematikou domácího násilí.

Vedoucí Bílého kruhu bezpečí sdělil, že názor klientů (obětí trestných činů) se na Policii ČR v posledních pěti letech zlepšil a stále se zlepšuje. Dále uvedl, že je rozdíl v kvalitě práce policistů v rámci Jihomoravského kraje při provádění institutu vykázání. V Brně, kde je specializovaná skupina na tuto problematiku, je práce na výborné úrovni, zatímco v Územních obvodech na jihu Moravy jako Hodonín, Břeclav a Znojmo je vidět rozdíl v komunikaci s Intervenčním centrem oproti specializovanému pracovišti v Brně, které má více zkušenosti s těmito případy vzhledem ke specializaci na tyto činy.

Pracovnice Intervenčního centra uvedly, že v posledních letech došlo k proškolení policistů na území celého Jihomoravského kraje, toto školení má jak teoretickou, tak praktickou část a je velice přínosné. Podle většiny respondentů má vliv na zvyšující se počet vykázání jak v Jihomoravském kraji, tak v Brně, informovanost policistů i veřejnosti. Podle vedoucí Intervenčního centra se větší osvěta u veřejnosti projevuje zvyšujícím se počtem klientů, kteří Intervenční centrum kontaktují přímo.

Po provedení výzkumu jsem dospěl k závěru, že institut vykázání je účinným, spolehlivým a efektivním prostředkem k okamžitému zastavení násilí v případech domácího násilí, v naprosté většině případů je respektováno násilnými osobami a přispívá k řešení situace ohrožených osob v tom smyslu, že ohrožená osoba má při vykázání násilné osoby dostatek času se rozhodnout, co bude dál a jak vzniklou situaci řešit. V tomto okamžiku spatřuji důležitou úlohu intervenčních center, která nabízejí bezplatnou sociální, právní i psychologickou pomoc. Úplný přepis rozhovorů je uveden v příloze číslo 2.

Vyhodnocení hypotéz

V praktické části jsem analýzou statistik, kazuistikami a rozhovory získal poznatky, na základě kterých jsem dospěl k následujícím závěrům:

Hypotéza č. 1: V Brně je dostatečně využíván institut vykázání při řešení problematiky domácího násilí.

Analýzou statistik, kazuistikami i rozhovory jsem dospěl k následujícím závěrům. V Brně má počet vykázání od roku 2009 (kromě roku 2010) stoupající tendenci. Institut vykázání, který má v první fázi jako oprávnění Policie ČR, je efektivní prostředek k řešení domácího násilí, minimálně jako okamžité zastavení domácího násilí. Ohrožená osoba má poté 10 dnů se rozhodnout, co dál, jak svoji situaci dále řešit. Samozřejmě za 10 dnů nemůže vyřešit to, co se nakupilo většinou za několik let, ale při použití vykázání se musí rozhodnout, jak dále. Dle mého názoru je v tento moment zásadní pomoc intervenčního centra, která ohrožené osobě nabídne pomoc jak sociální, tak právní a psychologickou. Mezi právní pomoc patří sepsání žádosti na prodloužení vykázání, kterou musí podat sama ohrožená osoba. V tomto ohledu si myslím, že je tato dvojstupňovost velice efektivní a správná, kdy v prvotní fázi vykazuje Policie ČR násilnou osobu, aniž by musela mít souhlas ohrožené osoby a v druhé fázi záleží na osobě ohrožené, zda vykázání prodlouží. Ohrožená osoba nemusí vždy prodloužení vykázání využít, v řadě případů se násilná osoba vrací zpět do společného obydlí, v tom případě intervenční centrum informuje ohroženou osobu o bezpečnostním plánu. Institut vykázání je efektivní nástroj při řešení domácího násilí. Vznikl z požadavku praxe a na Územním odboru Policie ČR Brno-město je využíván podle statistik stále častěji.

Hypotéza č. 1 se potvrdila.

Hypotéza č. 2: V Brně je zvyšující se počet případů vykázání.

Z provedených analýz statistik, kazuistik i rozhovorů bylo zjištěno, že existence specializované skupiny na domácí násilí, která je součástí 4. oddělení obecné kriminality Městského ředitelství Policie ČR v Brně, je efektivnější v řešení problematiky domácího násilí a zejména ve využívání institutu vykázání, což dokazuje také statistika počtu případů

institutu vykázání v období od roku 2009 až 2012 ve městě Brně, kde kromě roku 2010 je stoupající počet případů použití institutu vykázání. Důvodem zvyšujícího se počtu vykázání jsou vyšší zkušenosti pracovníků této specializované skupiny s případy domácího násilí a také s použitím institutu vykázání. Činnost speciální skupiny domácího násilí je přínosná v boji proti domácímu násilí v městě Brně, jelikož v tomto týmu pracují zkušení policisté, kteří této problematice rozumí a oznámené případy prověřují velmi důkladně. Z mého pohledu proto nebudou zkušenosti a znalosti běžných policistů takové, jaké jsou u policistů zařazených v tomto týmu, kteří byli řádně proškoleni a této problematice se věnují v rámci náplně své pracovní činnosti.

Hypotéza č. 2 se potvrdila.

ZÁVĚR

Domácí násilí patří mezi stále aktuálnější téma a také fenomén současné doby. V naší společnosti není bohužel jevem neznámým ani nijak ojedinělým. Je tomu právě naopak, jelikož jde o jednu z nejrozšířenějších forem násilí všeobecně a řadí se mezi nejnebezpečnější vzhledem ke své latentnosti.

Ačkoliv pracuji jako policista, s případem domácího násilí jsem se při výkonu svého povolání ještě nesetkal. Vždy se jednalo o jednorázový útok, který byl zaevidován a prověřován buď jako přešůpek proti občanskému soužití nebo jako přečin ublížení na zdraví, případně se jednalo o jiný konflikt. Zpracováním bakalářské práce jsem si rozšířil znalosti o domácím násilí. Této problematice se mohou věnovat pouze vyškolení a zkušení policisté. Je pravdou, že po příjezdu a při činnosti na místě incidentu to má „běžný“ policista velmi složité, jelikož musí správně zareagovat, na vyhodnocení, zda se jedná o domácí násilí či nikoliv, má velice krátkou dobu. Velmi často se na místě, kde dochází k domácímu násilí, nacházejí děti a v těchto případech musí policista zachovat profesionalitu nad emocemi, což bývá ve většině případů složité. Proto je zde v Brně velice přínosné, že již v roce 2005 zde byla založena jako jediná v České republice specializovaná skupina zabývající se touto problematikou. Zde pracují zkušení pracovníci, kteří této specifické problematice rozumějí a případy prověřují velmi pečlivě. Tento závěr usuzuji zejména z případů, se kterými jsem se setkal při výkonu praxe na této specializované skupině. Zde jsem se podrobně seznámil se zpracováním některých případů, které byly na této skupině prověřovány. Aktivně jsem se zúčastňoval výjezdů a byl jsem přítomen při úkonech prováděných specialisty na tomto útvaru. Osobně bych navrhol založení více takových specializovaných pracovišť, nejlépe na každém Krajském ředitelství Policie ČR. Toto specializované oddělení se za dobu své existence velmi osvědčilo, případy jsou prověřovány na vynikající odborné úrovni a velmi pečlivě.

V každé rodině se občas vyskytnou méně či více závažné problémy, ale je důležité, aby byly včas tyto problémy řešeny. Domácí násilí se od jiných trestných činů liší v tom, že ohrožená i násilná osoba jsou na sobě citově, ekonomicky i sociálně závislé, proto oznámení těchto případů ohroženými osobami je vždy velmi složité. Velmi složité je

následné řešení situace, kdy ohrožená i násilná osoba mají společný majetek, případně dluhy, ale hlavně společné bydlení.

V bakalářské práci jsem se zaměřil na charakteristiku domácího násilí, na osoby ohrožené domácím násilím, na právní normy upravující domácí násilí a samostatnou kapitolu jsem věnoval institutu vykázání. Záměrně jsem se věnoval institutu vykázání a jeho použití v praxi Policií ČR, která má ze zákona oprávnění vykázat násilnou osobu na 10 dnů. Následnému prodloužení vykázání ze strany příslušného soudu jsem se nevěnoval z důvodu, že toto oprávnění by mohlo být tématem samostatného výzkumu.

V bakalářské práci jsem si zvolil dva cíle. Jako první cíl jsem si stanovil zjistit případy domácího násilí, kterými se zabývá specializovaná skupina „domácí násilí“ Policie ČR v Brně a jako druhý cíl jsem si zvolil zjistit efektivnost institutu vykázání při řešení případů domácího násilí v Brně. Jako metodiku jsem použil v praktické části analýzu dat počtu případů domácího násilí v Brně za období od 2009-2012, kazuistiky, kde jsem uvedl 4 nejčastější případy, které jsou na této skupině prověřovány, a na závěr jsem provedl rozhovory se 4 odborníky na problematiku domácího násilí. Analýzou statistických dat, kazuistikami i rozhovory jsem dospěl k závěru, že institut vykázání je efektivní při řešení domácího násilí, zejména při okamžitém zastavení domácího násilí při oznámení případu na Policii ČR. Počet případů využití tohoto oprávnění ve městě Brně se zvyšuje, proto lze konstatovat, že je pracovníky skupiny „domácí násilí“, dostatečně a efektivně využíván při řešení případů domácího násilí.

Na základě nastudované teorie jsem stanovil dvě hypotézy, které se provedeným výzkumem a následným vyhodnocením v páté kapitole potvrdily. V souladu s výše uvedeným konstatuji, že zvolené cíle mé bakalářské práce byly splněny.

Svojí prací jsem chtěl poukázat na důležitost informování o domácím násilí, které nesmí být v žádném případě nikým tolerováno. Za důležitou součást považuji také prevenci proti domácímu násilí, například zařadit poskytnutí informací o domácím násilí dětem a mládeži ve školách tak, aby si stanovili vlastní názor na tuto problematiku a byli více informovaní.

Dle mého názoru jeden z úkolů sociálního pedagoga je poskytování pomoci osobám, které se dostaly do špatné životní situace, a proto v tomto smyslu spatřuji možnou spojitost mého tématu se sociální pedagogikou.

Tato práce může být využita u nastupujících policistů, kteří s touto problematikou nemají ve většině případů žádné zkušenosti. Může být také určena všem, kterým není tato problematika lhostejná.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony a právní předpisy

1. Zákon číslo 140/1961 Sb., trestní zákon
2. Zákon číslo 141/1961 Sb., trestní řád
3. Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád
4. Zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky
5. Zákon číslo 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
6. Zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky
7. Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník
8. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 130/2007
9. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009
10. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání

Literatura

11. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, Žena v domácím násilí*. Brno- Computer Press, 2008, 176s., ISBN 978-80-251-1786-6.
12. CONWEY, H., L. *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007, 158 s., ISBN 978-80-00-015507.
13. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, 1. Vydání, ISBN 978-80-247-2207-8.
14. HARTL, P; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 253. ISBN: 80-7178-303-X.
15. KONRÁD, Z., BANGO, D., *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007 s. 60, ISBN 9788072512416.
16. KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., a kol. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: Marten, 2011, 139 s., ISBN 978-80-7400-381-3.

17. MARVÁNOVÁ-VARGANOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, 159 s., ISBN 978-80-86131-76-4.
18. ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011, 192s., ISBN 978-80-7367-690-2.
19. ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, s. 127, ISBN 80-247-0586.
20. STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009, 96 s., ISBN 978-80-7418-020-0.
21. VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H.BECK, 2005, 664 s., ISBN 978-80-7400-429-2.
22. VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008, 248s., ISBN 978-80-903626-7-3.

Internetové zdroje

23. INTERVENCNI-CENTRUM.CIPSLK.cz *Mýty o domácím násilí* [online]. [cit. 2013-3-9]. Dostupné z: <http://www.intervencni-centrum.cipslk.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili>
24. INTERVENCNI-CENTRUM.CIPSLK.cz *Mýty o domácím násilí* [online]. [cit. 2013-3-9]. Dostupné z: <http://www.intervencni-centrum.cipslk.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili>
25. STOP NÁSILÍ.cz. *Násilí na seniorech*. [online]. [cit. 2013-04-26]. Dostupné z: <http://www.stopnasili.cz/verejnost/nasili-na-seniorech/nasili-na-seniorech.html>
26. KOTIŠOVÁ, B. *Institut vykázání v českém právu* Praha, 2012. Univerzita Karlova, Právnická fakulta
27. DONALINKA.cz. *Metoda SARA DN* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/nova-praxe/metoda-sara-dn>
28. CENTRUM-PORADENSTVÍ.cz. *Intervenční centrum - úvodní stránka* [online]. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.centrum-poradenstvi.cz/intervencni-centrum>
29. IC-BRNO.cz. *Sociální poradenství* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.ic-brno.cz/socialni-poradenstvi>

30. INTERVENCNICENTRUM.cz. *Právní poradenství* [online]. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.intervencnicentrum.cz/pravni.html>
31. IC-BRNO.cz. *Psychologické poradenství* [online]. [cit. 2013-04-26]. Dostupné z: <http://www.ic-brno.cz/psylogicke-poradenstvi>
32. FTVS.CUNI.CZ. *Analyza a interpretace dat* [online]. [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/analyza.htm>
33. CHLUDILOVÁ, I. SOCIOWEB.cz. *Sociologické metody*. [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=102&lst=116>
34. FTVS.CUNI.cz. *Definice pojmů a příkladů* [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/definice_hypotezy.htm

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Počet případů trestných činů prověřovaných na skupině domácí násilí v Brně celkem za období 2009 – 2012 – procentuální i početní vyjádření.	43
Graf č. 2: Počet trestných činů prověřovaných na skupině domácí násilí v Brně za období 2009-2012 – číselné vyjádření.	44
Graf č. 3: Počet vykázaní v období 2009-2012 ÚO Brno-město – číselné vyjádření.....	46

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Počty vykázání dle Územních odborů Městského ředitelství Brno za období 2009-2012 – číselné vyjádření.	45
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Úplné znění § 198, § 199 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- P II Rozhovory

PŘÍLOHA P I: ÚPLNÉ ZNĚNÍ § 198, § 199 ZÁK. Č. 40/2009 SB., TRESTNÍ ZÁKONÍK

§ 198 Týrání svěřené osoby

Odst. 1

Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

Odst. 2

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 surovým nebo trýznivým způsobem,
- způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
- spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
- páchá-li takový čin po delší dobu

Odst. 3

Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
- b) smrt

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Odst. 1

Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta

Odst. 2

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,
- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
- c) spáchá-li takový čin na dvou osobách, nebo
- d) páchá-li takový čin po delší dobu,

Odst. 3

Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
- b) smrt

PŘÍLOHA P II: ROZHOVORY

Rozhovor č. 1: Vedoucí pracovnice Intervenčního centra Spondea

1. Můžete mi tuto organizaci blíže představit, kdy vznikla a jaký je její význam?

„Intervenční centrum vzniklo dne 1. 1. 2007, ale před tím již pracovalo jako DONA Centrum. Bylo to jedno z prvních, takto zaměřených center pro osoby ohrožené domácím násilím v České republice. V rámci projektu, který pilotoval mezioborovou spolupráci v interdisciplinárních týmech, pracovala a dosud pracuje Policie ČR, Orgán sociálně právní ochrany dětí a Intervenční centrum jako sociální služba. Se vznikem zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. vzniklo i Intervenční centrum. Zde v Brně poskytuje služby všemi formami, zejména ambulantně, jako poradenství, máme i pobytovou službu, máme telefonickou linku, chatové poradenství, poradenství prostřednictvím e-mailu a v některých odůvodněných případech i terénní službu. To je v případech, kdy je násilná osoba vykázána ze společného obydlí. Někdy vyjíždíme přímo do terénu, do domácností, kde došlo k domácímu násilí. Je to i v případech seniorů nebo lidí, kteří bydlí daleko od Brna a z důvodu vysokého věku nebo omezení pohyblivosti se dohodneme na osobní návštěvě. Nebo v případech, kdy dojde ke zranění osob a tyto se nemůžou dostavit do Intervenčního centra osobně. Vždy je to ve spolupráci s Policií ČR, která vykazovala násilnou osobu, kterou informujeme, že se v místě, kde došlo k případu domácího násilí, budeme pohybovat. Toto je důležité třeba při maření výkonu úředního rozhodnutí, aby se o tom vědělo, aby o tom věděla ohrožená osoba. Každou ohroženou osobu, která je zletilá, kontaktujeme jednak telefonicky, ale později i osobně. Pokud je v rodině více ohrožených osob, kontaktujeme každého jejího člena a s rodinou buď jednáme společně jako se skupinou stejným způsobem. Může se také stát, že můžeme postupovat s každým členem rodiny rozdílně. Jelikož každý má právo na svoje řešení a každý může mít jiný pohled na věc.“

2. Jak dlouho zde pracujete a co je konkrétně náplní Vaší práce?

„V Intervenčním centru SPONDEA pracuji od listopadu 2007, tedy skoro od začátku. Pracuji jako vedoucí Intervenčního centra, zároveň jsem sociální pracovníce, pracuji i jako terapeutka, mám k tomu výcvik. Přímou pracuji s klienty, zároveň mám na starosti i koordinaci mezioborové spolupráce v Jihomoravském kraji, takže propojuji služby pro osoby ohrožené, které jsou jim poskytovány, snažím se spojit osoby ohrožené tak, aby služba byla efektivní a aby všichni znali svoje kompetence a možnosti. Taky se podílím na školení policistů jako partner za Intervenční centrum.“

3. V čem spatřujete význam a efektivnost institutu vykázaní při pomoci osobám ohroženým domácím násilím?

„Podle mého názoru největší význam a efektivitu institutu vykázaní spatřuji v tom, že ohrožená osoba může být okamžitě přímo na místě ochráněna, že nemusí opouštět bydliště, kdo se stal obětí trestného činu nebo přestupku, ale je to osoba násilná, kdo odchází a nesmí tam vstoupit. Další velký význam spatřuji v provázanosti, která nastává potom. Policie chrání v danou chvíli bezpečnost, zamezuje tomu, aby dál nedocházelo k násilnému jednání, a informuje o tom další instituce. Je nesmírně důležité, že je bezprostředně o případu domácího násilí vyrozuměno Intervenční centrum a Orgán sociální právní ochrany dětí, takže jsou ochráněny i děti. Ohroženým osobám je nabídnuta ze strany Intervenčního centra pomoc. Je to jediná služba, která se takto sama nabízí a má to i za povinnost. Je to z toho důvodu, že ohrožená osoba bývá často závislá na násilné osobě a také nemá informace o IC. Dáváme přednost telefonickému kontaktu s ohroženou osobou, snažíme se zachytit motivaci ohrožené osoby situaci řešit tak, aby mohl žít dál bez násilí. To je to hlavní, s čím můžeme pomoci bezprostředně po vykázaní. Jelikož vykázaní v prvotní fázi trvá 10 dnů, v této době by se měly oběti rozhodnout, jak chtějí pokračovat dál. Jako důležité vnímám to, že v případě, že jsou incidentu přítomny děti, oznamovací povinnost Orgánu sociální právní ochrany dětí v těchto případech má Policie ČR a ne jeden z rodičů, pro které by bylo toto oznámení velmi těžké. Mimo případy oznámené Polici ČR do IC přicházejí i sami klienti, kteří žádají o pomoc. Za důležité považují skutečnost, že hodně obětí chce vzít násilnou osobu zpět, chce jí dát ještě „šanci“. V tom případě

spolupracujeme s osobou na bezpečnostním plánu. Také se snažíme oběť připravit na to, pokud by se násilí v rodině opakovalo, aby si toto jednání nenechala líbit a také nenechala zajít tak daleko. Zde máme různé způsoby jednání s ženami, muži, seniory, dětmi, protože každá tato skupina to vnímá jinak.“

4. Podle Vašeho názoru přispívá vykazání k vyřešení případů domácího násilí?

„Podle mého názoru ano, je to velký průlom v pomoci už jen proto, že dále přichází pomoc dalších institucí a tato pomoc je bezplatná a je nejen sociální, ale také právní. Můžeme poskytnout takové provedení procesem a můžeme pomoci i se sepsáním návrhu na prodloužení vykazání na příslušný soud. Další možnost vykazání má soud na návrh ohrožené osoby, to je jedna z hlavních věcí, se kterou s klienty po vykazání násilné osoby spolupracujeme. Soud může prodloužit vykazání o dalších 30 dní. Z našich zkušeností vyplývá, že průměrně v Jihomoravském kraji dochází z 80 % případů k prodloužení vykazání na dobu 30 dní. Ze všech případů bývají zamítnuty asi 3-4 případy, což můžeme považovat za nepatrnou část. Asi v polovině případů dochází k prodloužení vykazání, podávají návrh ve věci samé, tak, aby se to dál řešilo. Někdo to vyřeší bez soudní cesty, někomu stačí již 30 dnů na to, aby rozdělili bydlení a odstěhovali se ze společného obydlí. Hodně často se stává, že právě společný majetek i společné dluhy jsou něčím, co partneři drží ve vztazích. Je pro ně těžké se rozdělit, i když násilí bývá závažný problém. Samozřejmě pomáháme člověku se ve své situaci zorientovat a pomáháme mu nastartovat jeho vlastní síly, aby mohl svůj další život řešit bez násilí. Toto je hlavní smysl našeho poslání. Považuji institut vykazání za velmi důležitý první krok k řešení domácího násilí. V mnoha případech dochází k tomu, že po 10 dnech se násilná osoba vrací zpět do obydlí. V tom případě ohrožené osobě sdělíme co je to bezpečnostní plán a jaké jsou další možnosti.“

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se spoluprací s Policií ČR (Intervenčním centrem) v boji proti domácímu násilí?

„Přímo v Brně-městě je specializovaná skupina domácího násilí, s těmito pracovníky je velmi dobrá spolupráce, ale my spolupracujeme s policisty v celém Jihomoravském kraji,

kde vykázání provádí každý policista sloužící na Obvodním oddělení. Naše zkušenosti jsou velmi dobré a každým rokem se zlepšují. Je to vidět i v počtu vykázání, které mají stoupající tendenci. Myslím si, že naše spolupráce je dobře nastavena už od začátku. Zde v Brně provádíme velmi dobré školení společně s metodičkou Policie ČR, Jihomoravského kraje, kdy dochází k proškolení velkého počtu policistů. Školení probíhá na Policejní škole v Brně a celé školení je postaveno na modelových situacích a kazuistikách, není to jen teoretické školení. Policisté si vyzkouší zásah v praxi. V roce 2010 a 2011 byl kladen velký důraz na toto školení, za toto období bylo proškoleno kolem 900 policistů. Přesto je v Brně, kde je specializovaná skupina na tuto problematiku, efektivnější řešení domácího násilí než v jiných místech, kde tuto skupinu nemají.“

6. Čím si vysvětlujete stoupající tendenci případů vykázání v Brně?

„Dle mého osobního názoru může být jeden z důvodů, proč se zvedá počet vykázání, právě velmi dobré školení na problematiku domácího násilí, že s tímto nástrojem policisté umí zacházet. Jako druhý důvod zvyšujícího se počtu vykázání uvádím, že pokud se na to podívám z hlediska statistiky, kolik osob se na nás obrátilo bez vykázání, což je naše druhá cílová skupina, se kterou pracujeme, ta je podstatně větší. V roce 2012 bylo provedeno 149 vykázání a tím bylo ochráněno 210 osob, podotýkám, že na jednom úředním záznamu může být uvedeno více ohrožených osob. S těmito osobami jsme nějakým způsobem spolupracovali. A dalších asi 350 osob se na nás obrací samy. Tohle číslo má rovněž mírně stoupající tendenci. Dle mého názoru to může být osvětou, že domácí násilí není na špičce ledovce toho, o čem se dozvíme a co se řeší, protože ti lidé už si to nenechávají tak dlouho pro sebe a určitě vnímáme v těch pomáhajících profesích, že latence zůstávat v násilném vztahu klesá. Osvěta zcela jistě zafungovala. Negativním aspektem je ale skutečnost, že celkově ve společnosti kultura upadá spíš k tomu, že násilí může být tolerováno, že násilí je možné. Tolerance k násilí je vyšší. Stále častěji se v praxi setkáváme s tím, že domácí násilí je situační, tzn., že je způsobeno ekonomickou situací rodiny nebo krizí rolí v rodině. Když to řeknu zjednodušeně, kdyby partner chodil do práce, vydělával, tak by nebyl tolik vzteklý a neprojevovalo by se to tak rychle a v takové intenzitě. Svým způsobem to má dopad i na rodiny. A tady to je moment, kde si myslím, že by bylo dobré mít i nějakou

službu a nějakou možnost poradenství pro pachatele domácího násilí, kteří vlastně nechťejí být agresivní vůči svým blízkým.“

Rozhovor č. 2: Sociální pracovnice Intervenčního centra Spondea

1. Můžete mi tuto organizaci blíže představit, kdy vznikla a jaký je její význam?

„Intervenční centrum je jedna ze dvou služeb, které poskytuje organizace SPONDEA, druhou službou je Krizové centrum pro děti, dospívající a rodiny. Intervenční centrum vzniklo podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, dne 1. 1. 2007. Pomáhá osobám ohroženými nebo vystavenými domácím násilím, případně nebezpečnému pronásledování. IC je sociální službou, která poskytuje poradenství a to sociálněprávní a psychologické. Je založeno na principech mlčenlivosti, je založeno na co největším důvěrném vztahu s klientem. Klienti mohou Intervenční centrum kontaktovat sami, to je jedna cílová skupina a druhá cílová skupina jsou klienti, u kterých došlo k vykázaní násilných osob. U těchto případů spolupracujeme s Policií ČR. Po vykázaní násilné osoby zasílají policisté úřední záznam o vykázaní na IC, které následně kontaktuje všechny ohrožené osoby a které jsou uvedeny v tomto úředním záznamu. Po kontaktování, nejprve telefonicky a poté i osobně, ohrožených osob pracovníci nabízejí svoje služby, které osoby mohou, ale také nemusejí využít. Osobám sdělujeme informace ohledně vykázaní, nabízíme jim služby právní s ohledem například na prodloužení vykázaní, sepisujeme návrhy na předběžné opatření, které osoby samy podávají na příslušný soud“.

2 Jak dlouho zde pracujete a co je konkrétně náplní Vaší práce?

„Pracuji v IC dva roky, pracuji jako sociální pracovnice, to znamená, že poskytuji odborné poradenství klientům v přímé péči a to formou ambulantní, telefonické, internetové a samozřejmě i terénní. Vyjíždíme za klienty, u kterých došlo k vykázaní násilné osoby, a tito nemohou z jakéhokoliv důvodu za námi přijet. Provádím poradenství ohledně vykázaní, domlouvám s klienty další postup v jejich nelehké životní situaci. Pokud u klienta

není vykázání, poskytují poradenství o jeho bezpečnosti. Jedním z cílů je posílit klienta, aby se dokázal o sebe postarat, aby nebyl závislý na nějaké sociální službě. S klienty zpracováváme bezpečnostní plán v případě, že nedošlo k vykázání násilné osoby nebo k vykázání došlo a násilná osoba se po 10 dnech vrací zpět do společného obydlí. Bezpečnostní plán spočívá v tom, jak postupovat v případě dalšího ohrožení nebo jak se ohrožení vyvarovat.“

3. V čem spatřujete význam a efektivnost institutu vykázání při pomoci osobám ohroženým domácím násilím?

„Myslím si, že je to určitě jeden z kroků směřující k ochraně ohrožené osoby, ale i svědkům domácího násilí, což bývají ve většině případů děti. Pokud je násilí akutní a dochází k opakovanému násilí, tak si myslím, že právě vykázání může být tím podnětem, který klienta motivuje k dalšímu řešení situace. Uvidí, že i policie hodnotí situaci jako dále neúnosnou a z pozice autority vidí, že někdo stojí za ním. Myslím si, že 10 dnů není na vyřešení všech problémů klienta, ale po tuto dobu má klient dostatek času se rozhodnout jak dál postupovat a to v klidu, není dále ohrožován, má lepší možnost případně sbalit si věci a odejít, najít dočasné ubytování, než se vyřeší rozvod a svěřením dětí do péče, atd. Anebo je to nastartování řešení do budoucna, už jen to, že kontaktujeme klienta, poskytneme mu poradenství, jaké jsou možnosti řešení, právě v době prvotního vykázání mohou tyto informace klienta motivovat k řešení jeho nelehké životní situace. Myslím, si že vykázání je efektivní prostředek okamžitému zastavení násilí.“

4. Podle Vašeho názoru přispívá vykázání k vyřešení případů domácího násilí?

„Dle mého názoru vykázání určitě přispívá k vyřešení případů domácího násilí, je to prostředek ochránit ohroženou osobu v akutním ohrožení. Může to souviset jak s důstojností člověka, ale násilí může ohrožovat i zdraví ohrožené osoby a v některých případech i jeho život. Určitě je to součástí komplexní péče v případě obětí domácího násilí.“

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se spoluprací s Policií ČR (Intervenčním centrem) v boji proti domácímu násilí?

„Zkušenosti se spoluprací s Policií ČR v boji proti domácímu násilí v Brně jsou velmi dobré, díky tomu, že je zde specializovaná skupina domácí násilí MŘ Brno-město, se kterou velmi úzce spolupracujeme. V ostatních městech Jihomoravského kraje tuto specializovanou skupinu nemají a vykazání provádějí policisté sloužící na obvodních odděleních. Tito policisté se zúčastňují školení na problematiku domácího násilí. Školení se skládá jak z teoretické, tak praktické části. Myslím si, že toto školení policistů je velice efektivní. Je důležité, aby policisté poznali, že po příjezdu na místo se jedná o domácí násilí, aby věděli, jak se zachovat, jaké jsou zásady, jak komunikovat s násilnou osobou, jak s ohroženou osobou, jak se svědky domácího násilí a jak komunikovat s dětmi. Je také důležité sdělit ohrožené osobě alespoň v krátkosti co je to Intervenční centrum, co poskytuje a že ohroženou osobu budou kontaktovat pracovníci IC.“

6. Čím si vysvětlujete stoupající tendenci případů vykazání v Brně?

„Myslím si, že důvodem stoupajícího počtu vykazání je dobrá informovanost policistů a jejich proškolení. Konkrétně v Brně je důvodem stoupajícího počtu případů vykazání existence specializované skupiny domácího násilí, která se problematice domácího násilí velmi pečlivě věnuje, tato skupina byla založena již v roce 2005. Myslím si, že je to také způsobeno větším zájmem Policie ČR o řešení této problematiky, větší odbornost policistů. Určitě má vliv také větší osvěta společnosti ať už laické, tak i odborné. Dle mého názoru se v dnešní době o domácím násilí mluví daleko víc než v minulosti, už to není tak tabuizované, i díky tomu ohrožené osoby mají odvahu věc oznámit a řešit svoji situaci.“

Rozhovor č. 3: Vedoucí Bílého kruhu bezpečí

1. Můžete mi tuto organizaci blíže představit, kdy vznikla a jaký je její význam?

„Bílý kruh bezpečí je nestátní nezisková organizace, která od roku 1991 poskytuje bezplatné, odborné a diskrétní služby obětem a svědkům trestné činnosti prostřednictvím sítě poraden, ve kterých pracují bez nároku na odměnu zejména právníci, psychologové, a sociální pracovníci. Poradci poskytují obětem především právní informace, praktické rady, jakož i psychologickou a emocionální podporu. Ve velmi závažných případech spojených s násilným trestným činem doprovázejí oběti (případně pozůstalé) k soudu, navštíví zraněné oběti v nemocnici a zprostředkují jim další potřebné služby.

V poradnách Bílého kruhu bezpečí zaznamenávají poradci velmi rozdílné reakce obětí na trestný čin, shodují se však v tom, že nejzávažnější traumata prožívají oběti po útoku pachatele na jejich tělesnou integritu (loupež, znásilnění, ublížení na zdraví, domácí násilí), pozůstalí po obětech vražd, oběti a pozůstalí po obětech dopravních nehod. U majetkové trestné činnosti prožívají oběti dlouhodobě negativně pocit narušení soukromí v případech krádeže vloupáním do jejich bytu.“

2. Jak dlouho zde pracujete a co je konkrétně náplní Vaší práce?

„Nejprve bych chtěl vysvětlit, že Bílý kruh bezpečí je dobrovolnická organizace, takže v této organizaci nepracuji na plný úvazek, jelikož se nejedná o pracovní poměr. V Bílém kruhu bezpečí v pobočce zde v Brně pracuji od roku 2004. Pracuji zde na pozici právní podpory klientů, dá se říct právník a zároveň jako jednatel pobočky. Co se týče práce jednatele, jedná se o organizační záležitosti, aby poradna fungovala a aby měla prostředky na provoz. Ale náplň práce ve vztahu ke klientům, co Vás spíše zajímá, je zejména právě osobní konzultace s klienty v naší poradně. Zde jsme přítomni vždy 3, asistent, který dělá

jakoby příjem klienta, zvedá telefony a poskytuje administrativní podporou, dále je tam psycholog a právník.“

3. V čem spatřujete význam a efektivnost institutu vykázání při pomoci osobám ohroženým domácím násilím?

„Nejprve bych zmínil, že vykázání do České republiky přinesl právě Bílý kruh bezpečí. Hodně klientů k nám chodilo ještě před tím, než vykázání v ČR existovalo. Přibližně 50% klientů se potýkalo s tímto problémem, což je určitě velká část. Zjistili jsme, že kromě represe, není žádný nástroj, jak ohroženou osobu ochránit. Z tohoto důvodu vznikla Aliance proti domácímu násilí, pokud se podíváte na webové stránky domácí násilí.cz, tak tam najdete jistě více informací. Aliance proti domácímu násilí nezahrnuje jen Bílý kruh bezpečí, ale i externí experty a politiky, protože bylo potřeba protlačit legislativu. Vykázání je něco, co vzešlo z požadavku praxe. Není to něco, co by vymyslel poslanec od stolu, ale co fungovalo již v Rakousku, které vykázání zavedlo již v roce 1997 a na základě identifikované potřeby ochrany osob ohrožených domácím násilím. Význam spatřuji v tom, že sice to není stoprocentní, protože nic není stoprocentní, nemůžeme hovořit v případě vykázání, že je ohrožená osoba naprosto ochráněná, jelikož staly se případy, kdy po vykázání došlo k vraždě. Jeden takový případ se stal nedaleko Brna v roce 2007, kdy násilná osoba po vykázání se vrátila a usmrtila ohroženou osobu. Přesto podle našich zkušeností i zkušeností ze zahraničí toto riziko je sníženo. Tím, že dojde k intervenci, tak v naprosté většině případů vykázání respektováno je, tudíž nedochází ke kontaktu po dobu vykázání. Tento nástroj hodně pomáhá a myslím si, že je efektivní v boji proti domácímu násilí. Bohužel nemám k dispozici statistiky, v kolika případech bylo vykázání porušeno, ale že takový institut zde byl zaveden a dále na něho navazuje jeho prodloužení předběžným opatřením soudu, to je velice dobrá věc. Ta dvojstupňovost, kdy v první fázi vstupuje policie bez ohledu na vůli ohrožené osoby a následuje možnost rozhodnutí ohrožené osoby o prodloužení nebo ne, myslím si, je velice dobrá myšlenka a jsem rád, že se to u nás podařilo prosadit.“

4. Podle Vašeho názoru přispívá vykázání k vyřešení případů domácího násilí?

„Tato otázka by stála za samostatný výzkum, hodně policistů se na tuto otázku ptá. Když my vykážeme, jaká je efektivita, kolik případů bylo vyřešeno. Bohužel nedokážu si představit objektivní měřítka, která by zjistila, zda případ byl nebo nebyl vyřešen. Ten život je pestrý, není černobílý – vyřešeno nevyřešeno. Ten vztah může ještě trvat, vykázaní může vztah paradoxně ještě vyostřit, i to se může stát. I proto je dobré dál s ohroženou osobou pracovat. Je hrozně dobré, že existují Intervenční centra, že s ohroženou osobou pracují, že mohou udělat bezpečnostní plán a jak zvýšit její bezpečí. Toto je opravdu důležitá součást celého systému. Řekl bych, že význam vykázaní spočívá v tom, že dává ohrožené osobě možnost, aby to vykázaní vzala jako zlomový okamžik, od kterého se bude odvíjet řešení. Ale ta cesta je dlouhá, za 10 dnů se nepodaří vyřešit to, co se nakupilo v mnoha případech několik let během soužití. Řekl bych, že je to spíše možnost, od které se může řešení odvíjet, než že by samotné vykázaní představovalo nějaké vyřešení samo o sobě. Možná by bylo zajímavé, zjistit statistiku vykázaní a následného prodloužení. To by ukazovalo na to, že ohrožená osoba s „tím“ chce něco dělat. Už sama aktivně návrh na soud podala. Bylo by zajímavé zjistit na Intervenčním centru, kolik bylo vykázaní a následných prodloužení vykázaní. Protože některé ohrožené osoby prodloužení vykázaní nepotřebují nebo ho nechťejí. Určitě považují zavedení institutu vykázaní za krok správným směrem.“

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se spoluprací s Policií ČR (Intervenčním centrem) v boji proti domácímu násilí?

„Pro mě to bude trochu těžké, protože jsem sám policista, ale přesto se o to pokusím. Moje zkušenost a zkušenost i našich klientů v Bílém kruhu bezpečí je hodně rozdílná. Rozhodně můžu říct, že zkušenost dřívější, aspoň co se týče regionu Jižní Moravy, což je i region Bílého kruhu bezpečí v pobočce Brně, tak rozhodně můžu říct, že názor klientů na policii a zkušenosti s policií se zlepšili za posledních 5 let. Ve vztahu k domácímu násilí tady konkrétně v Brně na to má vliv speciální skupina. Zde v Brně je kladen důraz na domácí násilí a podle zkušeností je velký rozdíl na kvalitě práce tady v Brně a ve zbytku kraje. Zejména jižní okresy Hodonín, Břeclav, Znojmo, mám pocit, že Intervenční centrum je někdy až zoufalé, jak tam práce policie vypadá. I proto jsou prováděna školení ze strany

Policie ČR a Intervenčního centra, kde školíme jednotlivé policisty, aby se nebáli vykázání. Nemůžu říct špatné nebo dobré zkušenosti, ale každopádně zlepšující se. Bohužel řada policistů ještě nepozná, zda se v daném případě jedná o domácí násilí či ne.“

6. Čím si vysvětlujete stoupající tendenci případů vykázání v Brně?

„Určitě je jeden z důvodů ve změně legislativy. Když v roce 2009 zákon o Policii ČR přinesl zjednodušenou formu vykázání, kdy už to nebylo správní rozhodnutí, ale faktický úkon, určitě se ohromně zvýšila ochota policistů vykázání využít. Myslím si, že za nárůst do jisté míry může zjednodušení procedury. Myslím si, že osvěta je velmi důležitá a to jak mezi lidmi, aby vůbec věděli, že tato možnost tady je se bránit a jak se bránit, ale i v rámci policie, že tady tento institut je. Naše zkušenosti, když školíme domácí násilí, jsou takové, že mnoho policistů se bojí vykázání, že to udělají špatně a že ho vedoucí za to potrestá nebo že si na něho bude někdo stěžovat. Myslím si, že osvěta o domácím násilí, proč ohrožená osoba se právě takto chová, je velmi důležitá. Je hrozně zajímavé porovnat počet vykázání v jednotlivých krajích. Jsou kraje, kde v přepočtu na počet obyvatel je enormně nízké. Myslím, že zrovna Karlovarský kraj je na chvostu a jsou kraje, kde se vykazuje „o sto šest“. Myslím si, že nejvíce se vykazuje v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Myslím si, že je to také o přístupu jednotlivých funkcionářů Policie ČR, kdy někteří tomu dávají zelenou.“

Rozhovor č. 4: Policista týmu „Domácí násilí“ - 4. OOK MŘ Brno-město

1. Můžete mi tuto skupinu blíže představit, kdy vznikla a jaký je její význam?

„Tato specializovaná skupina vznikla dne 1. 4. 2005 rozkazem tehdejšího ředitele Městského ředitelství Brno plk. JUDr. Jaroslava Vaňka. Skupina zpracovává trestné činy týkající se domácího násilí, smysl vzniku skupiny s názvem „Domácí násilí“ byl vznik nového paragrafu 215a trestního zákona Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Mimo

trestné činy spojené s tímto paragrafem skupina dále zpracovává i přestupky proti občanskému soužití, které ještě nesplňovaly nebo neměly všechny znaky trestného činu podle § 215a, ale jednalo se o násilí mezi osobami blízkými a to slovní, fyzické nebo psychické. Jednalo se o prevenci, aby v těchto případech již násilí nepokračovalo a aby se v budoucnu v těchto případech nejednalo o trestné činy. Od 1. 1. 2007 máme možnost vykázat násilnou osobu na 10 dní z bytu a to se rozšířily pravomoci pracovníků naší skupiny. Od 1. 1. 2010 naše skupina zpracovává trestné činy spadající pod nový § 354 Nebezpečné pronásledování trestního zákoníku.“

2. Jak dlouho zde pracujete a co je konkrétně náplní Vaší práce?

„Na skupině pracuji od 1. 12. 2006 a mojí náplní práce – policejního komisaře – vyšetřovatele, je zpracovávání trestných činů a přestupků týkající se domácího násilí nebo konfliktů mezi osobami blízkými plus vykázání plus zpracovávání trestných činů Nebezpečné pronásledování.“

3. V čem spatřujete význam a efektivnost institutu vykázání při pomoci osobám ohroženým domácím násilím?

„Význam institutu vykázání spatřuji v izolaci oběti od násilné osoby a tím ochrana života a zdraví poškozené osoby a poškozená osoba má během 10 dnů na rozmyšlenou, co dál, jestli půjde do Azylového domu, jestli se rozvede, jestli si najde sama nějaké náhradní ubytování, jestli prodlouží vykázání. Podle statistik je vykázání používáno stále častěji, proto si myslím, že je to velice účinné a využívané oprávnění, které se používá v praxi.“

4. Podle Vašeho názoru přispívá vykázání k vyřešení případů domácího násilí?

„Určitě je vykázání dobrá věc, určitě pomůže, hodně potom záleží na poškozené osobě, jak využije této možnosti prodloužit vykázání, jak se k tomu postaví. Zda využije opravdu všechny svoje možnosti, které v tomto ohledu má, tak to přispívá k vyřešení domácího

násilí. Ale pokud si oběť vezme násilnou osobu zpátky do bytu, přestává vypovídat, tak samozřejmě s tím moc nenaděláme. Ale pokud opravdu osoba ohrožená spolupracuje a chce situaci řešit, tak vykázaní je velice dobrá věc, která tady tomu velmi pomůže.“

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se spoluprací s Policií ČR (Intervenčním centrem) v boji proti domácímu násilí?

„Zkušenosti s těmito organizacemi máme docela dobré, ani mne nenapadá nějaký konkrétní případ, že by to nefungovalo. Zkušenosti máme opravdu dobré a pozitivní, spolupracujeme zejména s Intervenčním centrem Spondea a i s touto organizací máme velice dobré zkušenosti a to oboustranné.“

6. Čím si vysvětľujete stoupající tendenci případů vykázaní v Brně?

„Dle mého názoru nemá vykázaní stoupající tendenci ale spíše kolísavou. Ze začátku toho bylo více, teď se zdá, že toho trochu ubývá. Ale v jiných krajích to je pravda, je stoupající tendence. Toto si vysvětlují tím, že je větší informovanost policistů, jak vykazovat, že se toho tolik nebojí. Dříve bylo hodně „papírování“, báli se, že něco pokazí a tak se to snažili udělat bez toho vykázaní. Ale čím lépe jsou proškolení, tím víc se nebojí tohoto oprávnění využít. Tady v Brně je jeden rok méně, druhý rok více vykázaní, ale že by byla stoupající tendence to ne. Je také důležitá informovanost ohrožených osob, které již vědí o vykázaní, někdy si o to sami řeknou.“